

Forældreansvarsloven § 4 a

**AALBORG
UNIVERSITET**

STUDENTERRAPPORT

Anne Elisabeth Tinten – 20175112

Katrine Storm Gotfredsen – 20173065

Kandidatspeciale

Juridisk Institut

2022

Titelblad

Titel: Forældreansvarsloven § 4 a

Engelsk titel: The Danish Act on Parental Responsibility section 4 a

Forfattere: Anne Elisabeth Tinten
Katrine Storm Gotfredsen

Fagområde: Familieret

Studieretning: Jura, Aalborg Universitet

Semester: 10. semester

Vejleder: Gitte Meldgaard Abrahamsen

Dato for aflevering: 19. maj 2022

Abstract

This paper examines the Danish Act on Parental Responsibility section 4 a. The examination of the law will involve further research of the impact on the Legal Status in Denmark.

To answer this issue the Legal Dogmatic Method has been used. It is used to describe, analyse, and systemise applicable Law. In order to write the thesis legal sources such as the Law and Case Law has been applied as well as other sources such as legal literature and the Bill.

The Danish Act on Parental Responsibility section 4 a was enacted in 2019. As a part of the Law an assumption was made causing parents who has been admitted time in jail or other kinds of deprivation of liberty for committing certain kind of criminal acts to be deprived of any parental responsibility. The criminal acts included are very abusive and violent behaviour such as murder, incest, rape, child pornography, human trafficking, and terror. However, there is a possibility for the criminal parent to get parental responsibility, if it's in the best interest of the child.

First, the Legal terms such as custody, physical contact with the child, the child's permanent residence and other contact but physical will be described. The description aims to clarify the different types of Parental Responsibility, which is necessary to understand the Danish Act on Parental Responsibility section 4 a. Then the Bill and Case Law will be analysed to find out why the Danish Act on Parental Responsibility was needed and to cover if it has found its way in court. Furthermore, a description and analysis of how the Legal Status was before the Law will be conducted. This will all lead to a discussion of how and if the Danish Act on Parental Responsibility has had any impact on the Legal Status. Afterwards there will be a discussion of the child's best interest in relation to the Danish Act on Parental Responsibility. However, this will be done, with a legal policy point of view. This will include subjective perspectives of the term "the child's best interest" and also if the Danish Act on Parental Responsibility section 4 agrees on the term.

Based on the thesis it can be concluded that the Danish Act on Parental Responsibility section 4 a, has had an impact on the Legal Status. This is due to the assumption against the Criminal Parent, and also the fact that the exception to get parental responsibility regardless of the Danish Act on Parental Responsibility, is only to be used restrictive.

Indholdsfortegnelse

1. Indledende kapitel.....	5
1.1 Indledning.....	5
1.2. Problemstilling.....	6
1.3. Afgrænsning.....	6
1.4. Metode og kilder.....	7
1.4.1. Retsdogmatisk metode	7
1.4.2. Retspolitik	8
1.4.2. Retskilder	8
1.4.3. Børnekonventionen	9
1.4.4. Andre kilder.....	10
1.4.5. Andre kilders betydning	10
1.5. Drejebog.....	11
2. Forældreansvarsloven.....	11
2.1. Formålsbestemmelsen.....	11
2.2. Barnets bedste.....	12
2.3. Forældremyndighed	14
2.4. Bopæl.....	15
2.5. Samvær.....	16
2.6. Anden kontakt.....	16
3. Retstilstanden i dag.....	17
3.1. Anvendelsesområdet.....	17
3.2. Forældreansvarslovens § 4 a.....	19
3.3. De strafferetlige forbrydelser.....	20
3.3.1. Forbrydelser mod staten	21
3.3.2. Seksualforbrydelser og STRFL § 210	21
3.3.3. Forbrydelser mod liv, legeme og den personlige frihed	22
3.3.4. Udvidelsen af FOL § 4 a	22
3.4. Former for frihedsberøvelse	24
3.5. Barnets rolle	25
3.6. Formodningsreglen	25
3.7. Undtagelsen	26
3.8. Helhedsvurderingen	29
3.8.1. Karakteren af forbrydelsen	30
3.8.2. Tidsmæssigt perspektiv	37
3.8.3. Barnets relation til forælderen	43
3.8.4. Barnets alder.....	44
3.8.5. Aktualiteten af forbrydelsen	46
3.8.6. Den anden forælders accept af forbrydelsen.....	47
3.9. Forældreansvarsloven § 15 a.....	48

4. Retstilstanden før 2019	51
4.1. <i>Barnets bedste i afgørelser .....</i>	51
4.2. <i>Forældremyndighed .....</i>	52
4.2.1. TFA 2010.303.....	54
4.2.2. TFA 2011.435.....	55
4.3. <i>Bopæl.....</i>	56
4.4. <i>Samvær.....</i>	57
4.4.1. TFA 2012.111.....	59
4.4.2. TFA 2012.114.....	59
4.5. <i>Anden kontakt.....</i>	60
4.5.1. TFA 2012.111.....	60
5. Sammenfatning af retstilstanden før og i dag.....	61
5.1. <i>Forældremyndighed .....</i>	61
5.2. <i>Bopæl.....</i>	64
5.3. <i>Samvær.....</i>	65
5.4. <i>Anden kontakt.....</i>	67
5.5. <i>Delkonklusion .....</i>	67
5.6. <i>Tilføjelse af forbrydelser mod staten .....</i>	71
6. Barnets bedste.....	72
7. Konklusion.....	74
8. Litteraturliste.....	79
8.1. <i>International lovgivning .....</i>	79
8.2. <i>Europæisk lovgivning .....</i>	79
8.3. <i>Dansk lovgivning.....</i>	79
8.4. <i>Bekendtgørelse.....</i>	79
8.5. <i>Forarbejder til dansk lovgivning.....</i>	79
8.6. <i>Vejledninger til dansk lovgivning.....</i>	80
8.7. <i>Betænkninger .....</i>	80
8.8. <i>Retspraksis.....</i>	81
8.9. <i>Litteratur.....</i>	81
8.10. <i>Artikler.....</i>	82
8.11. <i>Internetkilder.....</i>	82

1. Indledende kapitel

1.1. Indledning

I 2019 kom der et nyt familieretligt system i Danmark. Dermed kom Familieretshuset og familieretten.^{1,2} Herefter starter alle sager vedrørende forældreansvar i Familieretshuset.

I de senere år har skilsmisseprocenten mellem to forskellige køn været på mindst 35 %.³ Skilsmisseprocenten var i 2021 på 41,76 %.⁴ Dertil skal det tilføjes, at der også er gifte par af samme køn, der har børn, som hvert år bliver skilt, disse tæller dog ikke med i statistikken.

Derudover er der hvert år par, både af samme og forskellige køn, som har børn sammen, men ikke er gift. Disse par går også fra hinanden hvert år, men er ligeledes ikke en del af ovenstående statistik. Dette viser, at der hvert år er mange børn, hvis forældre går fra hinanden. Det er derfor interessant at undersøge, hvad der sker med forældreansvaret, når forældrene går fra hinanden og er uenige om, hvordan forældreansvaret skal fordeles. Når forældre går fra hinanden, er det den altovervejende hovedregel, at forældrene fortsat vil have fælles forældremyndighed.⁵ Er forældrene uenige omkring, hvem der skal have forældremyndigheden over barnet, kan der træffes en afgørelse om, at den fælles forældremyndighed skal ophæves. Baggrunden for ophævelsen skal skyldes, at forældrene ikke kan samarbejde om væsentlige beslutninger vedrørende barnet.⁶ Forældreansvar kan yderligere omhandle bopæl, samvær og anden kontakt.

Ét af hovedprincipperne i forældreansvarsloven⁷ (herefter FOL) er, at et barn har ret til at have kontakt til begge sine forældre,⁸ hvilket også understreges ved, at det er barnet som har ret til samvær og ikke forældrene.⁹ Desuden skal hensynet til barnets bedste komme i første række i alle afgørelser om forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt.¹⁰

I 2019 blev FOL § 4 a vedtaget.¹¹ Bestemmelsen regulerer, at såfremt en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf, dømt til anbringelse eller forvaring, for visse former af særlig grov kriminalitet, skal

---

¹ Schultz, T., Hartoft, H., Klausen, J. & Mørk, A. (2021), s. 147.

² Social- og Indenrigsministeriet (2019), Familieretshusloven § 46, stk. 3.

³ Danmarks Statistik. Skilsmisser.

⁴ Danmarks Statistik. Skilsmisser.

⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 8.

⁶ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 11.

⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2020). Bekendtgørelse af forældreansvarsloven (forældreansvarsloven). LBK nr. 1768 af 30/11/2020.

⁸ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1

⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 19.

¹⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

¹¹ FT 2018-19, tillæg C, L 137, § 2.

denne forælder ikke have forældreansvar, medmindre det er til barnets bedste. Af særlig grov kriminalitet, er visse straffelovsbestemmelser mod liv og legeme samt bestemmelser om seksualforbrydelser, menneskehandel og incest omfattet. I 2020, blev bestemmelsen udvidet til yderligere at omhandle visse af straffelovens¹² (herefter STRFL) bestemmelser omkring forbrydelser mod staten.

Det er interessant at undersøge, hvorfor lovgiver mener, at der er en sammenhæng mellem ovenstående former for kriminalitet og forældreansvar. Desuden er det relevant at undersøge, hvorledes det er muligt for forælderen at bevare forældreansvar, på trods af bestemmelsens ordlyd. Eftersom der er tale om en forholdsvis ny bestemmelse, er det interessant at kigge nærmere på dennes indhold og hensigten bag, samt hvad bestemmelsen har fået af betydning for retstilstanden. Forinden FOL § 4 a, blev afgørelser omkring forældreansvar truffet ud fra andre bestemmelser i FOL. Hensynet til barnets bedste eksisterede allerede før FOL § 4 a, og dette skulle også tidligere inddrages, når der blev truffet en afgørelse.¹³ Det er derfor interessant at undersøge, om FOL § 4 a har haft betydning for, hvordan domstolene træffer afgørelse på området og dermed om tidligere afgørelser ville have fået et andet resultat efter FOL § 4 a.

1.2. Problemstilling

En analyse af forældreansvarslovens § 4 a. Herunder en undersøgelse af om bestemmelsen har haft en betydning for retstilstanden i dag.

1.3. Afgrænsning

Grundet fremstillingens begrænsede omfang er der visse relaterede retsområder, som ikke berøres. De inddragede bestemmelser fra FOL er nøje udvalgt efter deres relevans i relation til fremstillingens problemstilling. Derfor er det et begrænset antal af bestemmelser, der er inddraget. Fremstillingens centrale element er FOL § 4 a, hvorfor der vil blive inddraget relevant praksis efter FOL § 4 a. Derudover vil der blive inddraget praksis til belysningen, at retstilstanden forinden FOL § 4 a. Denne er udvalgt til at belyse, hvordan afgørelser, der i dag vil være omfattet af anvendelsesområdet for FOL § 4 a, førhen blev afgjort. Dette vedrører praksis angående FOL §§ 11, 21 og 22.

---

¹² Justitsministeriet (2021). Bekendtgørelse af straffeloven (straffeloven). LBK nr. 1851 af 20/09/2021.

¹³ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

I FOL § 4 a henvises der til flere straffelovsbestemmelser. Disse bestemmelser vil kort blive beskrevet i fremstillingen. Yderligere vil bestemmelserne angående frihedsberøvelse, herunder anbringelse og forvaring, kort blive berørt. Derudover vil der, i fremstillingen, ikke blive medtaget andet fra det strafferetlige retsområde.

I fremstillingen vil der være fokus på ”barnets bedste” i relation i FOL § 4 a. Der vil imidlertid ikke blive foretaget en generel analyse af begrebet ”barnets bedste”. Dertil skal det tilføjes, at Konventionen om Barnets Rettigheder (herefter Børnekonventionen) kun inddrages i begrænset omfang, samt at Konvention til beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder og EU Charter om Grundlæggende Rettigheder ikke vil blive inddraget.

Fremstillingen vil udelukkende behandle forældres mulighed for at få eller bevare forældreansvar og ikke tage hensyn til andre pårørende. Desuden vil fremstillingen alene berøre forældreansvar i situationer, hvor den ene forælder er dømt for en af forbrydelserne nævnt i FOL § 4 a. Hvad der ellers kan ligge til grund for ophør af forældremyndighed, bopæl, samvær eller anden kontakt vil ikke blive berørt i fremstillingen, herunder eksempelvis samarbejds- og samværschikane.

Slutteligt skal det bemærkes, at der udelukkende vil blive inddraget dansk retspraksis.

1.4. Metode og kilder

1.4.1. Retsdogmatisk metode

I fremstillingen anvendes den retsdogmatiske metode. Formålet med metoden er at fastlægge gældende ret¹⁴ – de lege lata.^{15,16,17} Fremstillingens formål er at analysere og beskrive den nuværende retstilstand og undersøge, hvilken betydning FOL § 4 a har fået for den nuværende retstilstand. Den retsdogmatiske metode indebærer en systematisering, beskrivelse og analyse af gældende ret.^{18,19} Gennem analysen er formålet, på systematisk og transparent vis, at finde ny viden omkring gældende ret.²⁰ Forældreansvarslovens § 4 a er central for fremstillingen, hvorfor der udarbejdes en analyse af

---

¹⁴ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 34.

¹⁵ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 57.

¹⁶ Munk-Hansen, C. (2018), s. 64.

¹⁷ Hansen, L. L. & Werlauff, E. (2016), s. 247.

¹⁸ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 55.

¹⁹ Munk-Hansen, C. (2018), s. 64.

²⁰ Munk-Hansen, C. (2018), s. 204.

bestemmelsen herunder en dybdegående analyse af forarbejderne²¹ samt praksis på området. Formålet er at beskrive den nuværende retstilstand. For at kunne beskrive retstilstanden før FOL § 4 a udarbejdes en analyse af, hvordan retstilstanden var før bestemmelsens ikrafttræden. Den tidligere retstilstand sammenholdes med den nuværende retstilstand for at undersøge, hvorvidt FOL § 4 a har fået betydning for den nuværende retstilstand. Desuden vil der blive foretaget en undersøgelse af, hvorledes FOL § 4 a er til barnets bedste. Dette vil blive gjort ud fra en analyse af forarbejderne med henblik på at udlede de forhold, der skal indgå i vurderingen af ”barnets bedste”. Slutteligt vil der ske en systematisering af gældende ret med henblik på at skabe en forståelse heraf.²²

1.4.2. Retspolitik

Desuden anvendes den retspolitiske metode. Retspolitikken er opdelt i to, hvor den ene er målrettet lovgiver – de lege ferenda,²³ mens den anden er målrettet domstolene – de sententia ferenda.^{24,25} Når formålet er at komme med et subjektivt forslag til lovgiver om, hvordan loven bør være, er denne målrettet lovgiver.^{26,27} Hvorimod, hvis formålet er at komme med udtalelser om, hvordan domstolene bør fortolke og anvende loven, er denne målrettet domstolene. Her kan der for eksempel være tale om råd og vejledning til, hvordan domstolene bør dømme på et bestemt retsområde.^{28,29} I fremstillingen vil der være et afsnit om retspolitiske betragtninger vedrørende ”barnets bedste”.

1.4.2. Retskilder

Til systematiseringen, beskrivelsen og analysen af gældende ret, er der blevet benyttet forskellige former for retskilder. En retskilde fastlægger: ”*hvad der er ret og pligt.*”.³⁰ Retskilder er både skrevne regler og uskrevne principper.³¹ Disse fastlægger, hvordan en juridisk tvist skal løses.³² Af retskilder kan blandt andet nævnes: Grundloven, love, bekendtgørelser og retspraksis.³³

---

²¹ FT 2018-19, tillæg A, L 137. Forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven. Lovforslag som fremsat. Fremsat den 9. januar 2019.

²² Munk-Hansen, C. (2018), s. 216ff.

²³ Hansen, L. L. & Werlauff, E. (2016), s. 247.

²⁴ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 57

²⁵ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 471.

²⁶ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 57.

²⁷ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 471.

²⁸ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 57ff.

²⁹ Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021), s. 471.

³⁰ Hansen, L. L. & Werlauff, E. (2016), s. 107.

³¹ Hansen, L. L. & Werlauff, E. (2016), s. 107.

³² Hansen, L. L. & Werlauff, E. (2016), s. 107.

³³ Munk-Hansen, C. (2017), s. 17.

I fremstillingen er der blevet benyttet flere af ovenstående retskilder. Herunder love blandt andet i form af FOL og STRFL. Disse benyttes til at undersøge og fastlægge gældende ret. Flere bestemmelser i FOL vil blive både beskrevet og analyseret, hvorimod de berørte bestemmelser i STRFL udelukkende, er med til at bidrage til forståelsen af anvendelsesområdet for FOL § 4 a. I fremstillingen inddrages der endvidere retspraksis. Afgørelserne TFA 2020.80³⁴ (herefter Frederiksberg-dommen), TFA 2020.193³⁵ (herefter Horsens-dommen) og TFA 2021.453³⁶ (herefter Roskilde-dommen) anvendes til at belyse den nuværende retstilstand. Derudover er der udvalgt retspraksis³⁷ fra før lovændringen i 2019 til fastlæggelse af retstilstanden før FOL § 4 a.

1.4.3. Børnekonventionen

”Barnets bedste” stammer fra Børnekonventionen.^{38,39} Danmark har i 1991 tiltrådt konventionen, hvorefter denne er blevet ratificeret i Danmark.⁴⁰ Ratifikation af en konvention indebærer, at staten har tiltrådt den og fremover vil være bundet af denne.⁴¹ Dog betyder det ikke, at konventionen er inkorporeret i national lovgivning. For at international ret kan finde direkte anvendelse i Danmark, kræver det, at denne er inkorporeret i dansk ret.⁴² Ved ratificeringen af Børnekonventionen har Danmark dermed forpligtet sig til at efterleve denne.⁴³

I fremstillingen inddrages begrebet ”barnets bedste”, da dette spiller en afgørende rolle i FOL § 4 a. Begrebet er ikke en dansk opfindelse, men er beskrevet i Børnekonventionen art. 3, hvorfor der vil fremgå en kort beskrivelse heraf til forståelse af begrebet. Det er nødvendigt at have en forståelse af, hvad der menes med ”barnets bedste” for at kunne fastlægge, hvorvidt FOL § 4 a, reelt er til barnets bedste.

---

³⁴ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen. Østre Landsrets dom 17. december 2019.

³⁵ TFA2020.193, Horsens-dommen. Vestre Landsrets dom 10. marts 2020.

³⁶ TFA2021.453, Roskilde-dommen. Østre Landsrets dom 5. maj 2021.

³⁷ TFA2010.303, TFA2011.435, TFA2012.111, TFA 2012.114.

³⁸ Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989. FN-konvention om Barnets Rettigheder (Børnekonventionen).

³⁹ Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989, Børnekonventionen art. 3.

⁴⁰ Børnerådet, s. 59.

⁴¹ Harhoff, F., Barten, U., Buhl, K., Ø., Daniel, B., T., Feldtmann, B., Schamburg-Müller, S. (2017), 134ff.

⁴² Rytter, J. E. (2021), s. 59.

⁴³ Bet. 1546, pkt. 2.2.8.

1.4.4. Andre kilder

Der er foruden retskilderne blevet benyttet andre kilder, der ikke udgør en retskilde. I fremstillingen er forarbejderne til forældreansvarsloven blevet anvendt, herunder bemærkninger til lovforslaget som fremsat. Disse er brugt som led i analysen til at udlede, hvad lovgivers hensigt har været med lovændringen. Det bemærkes, at bemærkninger til lovforslaget ikke udgør en retskilde, men blot kan benyttes som fortolkningsbidrag, og dermed hjælpe til forståelsen af gældende ret.⁴⁴ Carsten Munk-Hansen gør gældende, at der er forskel på, hvor væsentlige forarbejder er, men at bemærkninger til lovforslag kan tillægges en særlig vægt.⁴⁵ Domstolene inddrager ligeledes bemærkningerne til lovforslaget, i den i fremstillingen berørte praksis, hvilket understøtter, at forarbejderne kan bruges til at skabe en forståelse, af hvordan loven skal fortolkes og forstås.

Yderligere er vejledninger til forældreansvarsloven blevet brugt. En vejledning til en lov, er lavet som et fortolkningsbidrag for at skabe klarhed om, hvordan loven skal tolkes og forstås. Der er altså tale om retningslinjer, som de offentlige myndigheder kan anvende til at sikre en ensartet fortolkning af loven.⁴⁶ Den inddragne vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær⁴⁷ er udarbejdet af Social- og Indenrigsministeriet, den 20. december 2020. Endvidere er vejledning om samvær blevet anvendt.⁴⁸ Vejledningen om samvær er imidlertid historisk, men er blevet benyttet til at fastlægge retstilstanden før 2019. Denne er ligeledes udarbejdet af Social- og Indenrigsministeriet, men er fra den 6. september 2007.

Der er slutteligt blevet benyttet retslitteratur. Der er både blevet inddraget kommenteret lovgivning samt fagbøger og en enkelt artikel. Retslitteratur udgør ikke en retskilde, da det blot er den juridiske forfatters syn og fortolkning af juraen.⁴⁹ Derudover har en juridisk forfatter ikke kompetence til at skabe ret.⁵⁰ Retslitteratur kan dog være behjælpelig til forståelsen af gældende ret.

1.4.5. Andre kilders betydning

Det centrale i fremstillingen er FOL § 4 a. Denne bestemmelse blev tilføjet til loven i 2019 og ændret i 2020. Dette betyder i sagens natur, at der er begrænset med trykt praksis på området. Vi har

---

⁴⁴ Munk-Hansen, C. (2018), s. 261.

⁴⁵ Munk-Hansen, C. (2018), s. 261.

⁴⁶ Munk-Hansen, C. (2017), s. 78.

⁴⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2020). Vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær (forældreansvarsvejledningen). VEJ nr. 10064 af 20/12/2020.

⁴⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2007). Vejledning om samvær (samværsvejledning). VEJ nr. 9860 af 06/09/2007.

⁴⁹ Munk-Hansen, C. (2018), s. 372

⁵⁰ Munk-Hansen, C. (2018), s. 372.

imidlertid inddraget tre landsretsdomme Roskilde-dommen⁵¹, Frederiksberg-dommen⁵² og Horsens-dommen⁵³. Disse er med til at vise, hvordan bestemmelsen benyttes i praksis. Dog kan tre afgørelser næppe udgøre et fuldstændigt og præcist billede af, hvordan bestemmelsen skal benyttes og forstås. Dette medfører, at de supplerende kilder spiller en større rolle i fremstillingen. Det bemærkes, at disse alle er fortolkningsbidrag, og at der ikke kan støttes ret på dem. Alligevel kan de give et billede af, hvordan FOL § 4 a skal forstås samt, hvad hensigten med bestemmelsen har været.

1.5. Drejebog

I fremstillingen vil der først blive redegjort for forskellige juridiske begreber som benyttes igennem fremstillingen. Herefter vil der blive foretaget en analyse af forældreansvarslovens § 4 a samt en analyse af retstilstanden før FOL § 4 a med det formål at undersøge samt diskutere, hvorvidt FOL § 4 a har haft betydning for retstilstanden. Slutteligt vil der forekomme nogen retspolitiske betragtninger omkring ”barnets bedste” i relation til FOL § 4 a.

2. Forældreansvarsloven

2.1. Formålsbestemmelsen

Formålsbestemmelsen trådte, i 2019, i kraft i forbindelse med ændringen af det familieretlige system.⁵⁴ Forud for dette havde loven ingen formålsbestemmelse.⁵⁵

Bestemmelsen blev indskrevet i FOL § 1, hvoraf det fremgår, at:

*”I alle forhold, som er omfattet af denne lov, skal hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse komme i første række.”*⁵⁶

Bestemmelsen tager afsæt i Børnekonventionens art. 3, som omhandler, at barnets bedste i alle foranstaltninger vedrørende barnet skal komme i første række. Dette gælder ligeledes for FOL § 4, som

---

⁵¹ TFA2021.453, *Roskilde-dommen*.

⁵² TFA2020.80, *Frederiksberg-dommen*.

⁵³ TFA2020.193, *Horsens-dommen*.

⁵⁴ FT 2018-19, tillæg C, L 91, § 40.

⁵⁵ Christensen, S. K. (2020), s. 63.

⁵⁶ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 1.

også udspringer af Børnekonventionens art. 3.⁵⁷ Eftersom hensynet til barnets bedste skal komme i første række, har dette forrang over andre hensyn. Hvilket betyder, at hensynet til forældrene ikke må gå forud for hensynet til barnet.⁵⁸ Det fremgår ligeledes af forarbejderne, at begrundelsen for at tilføje en formålsbestemmelse er, at det skal være tydeligt, at: “...barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse altid skal komme i første række...”.⁵⁹ Dermed fastslår lovgiver, at hensynet *altid* skal være barnets bedste, og at hensynet til andre end barnet, aldrig kan vægtes højere. Eftersom der står *alle forhold* i FOL § 1 tydeliggør det, at hensynet til barnets bedste skal have forrang i alle afgørelser efter FOL.

Det fremgår af FOL § 4, at afgørelser skal træffes efter hensynet til barnets bedste, dermed var ”barnets bedste” allerede et hensyn i loven forinden FOL § 1. Yderligere regulerer FOL §§ 2 og 3, forpligtelser for og beføjelser til forældremyndighedsindehaveren. Med formålsbestemmelsen er det ikke kun lovgivers hensigt, at Familieretshuset og familieretten skal lade hensynet til barnets bedste komme i første række, men det gælder også forældremyndighedsindehaveren. Når der træffes beslutninger om barnets forhold, skal forældremyndighedsindehaveren dermed lade hensynet til barnets bedste komme i første række.⁶⁰ Dermed må hensigten med formålsbestemmelsen blandt andet være, at forældremyndighedsindehaveren i sin udøvelse af de regulerede forpligtelser og beføjelser skal have ”barnets bedste” for øje.

FOL §§ 4 og 4 a omhandler, at ”barnets bedste” skal inddrages i konkrete afgørelser om forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt, hvorfor FOL § 1 er bredere i sit anvendelsesområde. Dette ses ved, at formålsbestemmelsen både sætter krav til, hvordan udøvelse af forældremyndighed skal ske, men ligesom FOL § 4, regulerer FOL § 1 også, hvordan der skal træffes afgørelse.

2.2. Barnets bedste

Det fremgår af Børnekonventionen art. 3, at: ”I alle foranstaltninger vedrørende børn, (...) skal barnets tarv komme i første række.”⁶¹ Dette gælder i alle foranstaltninger og dermed ikke kun ved afgørelser og beslutninger, men lovgiver skal også lade hensynet til barnets bedste komme i første række.

---

⁵⁷ FT 2018-19, tillæg A, L 91, bemærkningerne til § 1, nr. 1.

⁵⁸ FT 2018-19, tillæg A, L 91, bemærkningerne til § 1, nr. 1.

⁵⁹ FT 2018-19, tillæg A, L 91, bemærkningerne til § 1, nr. 1.

⁶⁰ FT 2018-19, tillæg A, L 91, bemærkningerne til § 1, nr. 1.

⁶¹ Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989, art. 3, litra 1.

Det må med ordlyden i bestemmelsen forstås bredt, hvornår hensynet skal iagttages. Eftersom det er *alle* foranstaltninger, må det antages, at alt der har eller kan få betydning for barnet, skal vurderes ud fra et hensyn hertil. Med ordvalget *vedrørende*, tydeliggøres det, at det er tilstrækkeligt, at foranstaltningen blot vedrører barnet, hvorfor foranstaltningen ikke nødvendigvis behøver at være med barnet som omdrejningspunkt. Dermed må barnet også indirekte kunne blive omfattet af foranstaltningen, hvorved denne stadig vedrører barnet. Dette understreger artiklens brede anvendelsesområde, samt at artiklen skal fortolkes bredt.

”Barnets bedste” er ét af de fire hovedprincipper i Børnekonventionen og dermed en del af kernen i Børnekonventionen. Dette understreger vigtigheden af ”barnets bedste” og er samtidig et hensyn, som skal iagttages i de øvrige artikler i Børnekonventionen.⁶²

Børnekonventionen har ingen definition på, hvad ”barnets bedste” eller ”barnets tarv” dækker over. Definitionen af ”barnets bedste” afhænger af det enkelte lands kultur, herunder sociale og økonomiske forhold. Dermed er der forskel på, hvad der i det enkelte samfund er ”barnets bedste”, hvorfor det heller ikke ville være hensigtsmæssigt med en nærmere præcision.⁶³ Dette også taget et tidsmæssigt perspektiv i betragtning,⁶⁴ idet samfundet er i konstant udvikling, og dermed vil det, der var ”barnets bedste” for 30 år siden, ikke nødvendigvis være ”barnets bedste” i dag.

Definitionen af ”barnets bedste” fremgår ej heller af FOL. Det fremgår imidlertid af bemærkningerne til FOL § 4, at ”barnets bedste” er en ”*retlig standard*”,⁶⁵ som konstant er under udvikling.⁶⁶ Der er tale om en dynamisk definition, som ændrer sig med tiden og afhænger af det enkelte barn og de forskellige opfattelser og værdinormer, der er til stede.⁶⁷ Vurderingen af, hvad der er ”barnets bedste”, er dermed underlagt en konkret og individuel vurdering. Hvad der for det enkelte barn, i en bestemt sag, vurderes som ”barnets bedste”, er nødvendigvis ikke det samme for et andet barn. Derfor må vurderingen også foretages ud fra de konkrete omstændigheder, i den enkelte sag.⁶⁸

---

⁶² Børnerådet, s. 30.

⁶³ Børnerådet, s. 31.

⁶⁴ Børnerådet, s. 31.

⁶⁵ FT 2006-07, tillæg A, L 133, bemærkningerne til § 4.

⁶⁶ FT 2006-07, tillæg A, L 133, bemærkningerne til § 4.

⁶⁷ FT 2006-07, tillæg A, L 133, bemærkningerne til § 4.

⁶⁸ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), afsnit 1.1.

2.3. Forældremyndighed

Forældremyndighed indebærer, at indehaveren skal:

”...drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.”⁶⁹

Forældremyndighedsindehaveren har dermed ansvaret for barnet og skal træffe afgørelse om de væsentlige forhold i barnets liv, hvorfor forældremyndighedsindehaveren har en omsorgspligt over for barnet. Denne omsorgspligt er ikke nærmere defineret i FOL § 2, men forældremyndighedsindehaveren må sikre, at barnet får mad, tøj, undervisning og ellers de almindelige hverdagsforhold. ⁷⁰ Det fremgår ikke af FOL, hvad omsorgsplikten dækker over, men udøvelsen af forældremyndigheden skal tage udgangspunkt i hensynet til barnets bedste, og dermed barnets interesser og behov. ⁷¹ Har forældrene fælles forældremyndighed, skal parterne være enige om de væsentlige beslutninger i forhold til barnet. ⁷² Endvidere fremgår det af FOL § 2, stk. 2, at forældremyndighedsindehaveren skal beskytte barnet mod fysisk vold og anden krænkende behandling. Selvom psykisk vold ikke fremgår af ordlyden, skal forældre også beskytte barnet mod dette, da der ellers vil være tale om krænkende behandling af barnet. ⁷³

Børn er underlagt forældremyndighed, indtil de fylder 18 år. ⁷⁴ Hvis forældrene er gift ved barnets fødsel eller senere indgår ægteskab, har forældrene fælles forældremyndighed, jf. FOL § 6. Det samme gælder, hvis forældrene har været gift inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel, jf. FOL § 6, stk. 3. Er forældrene ikke gift, men har haft samme folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel, vil forældrene automatisk få fælles forældremyndighed, jf. FOL § 7, stk. 3. Er forældrene hverken gift eller har samme folkeregisteradresse, kræver fælles forældremyndighed én af nedenstående:

At forældrene afgiver en erklæring i medfør af børneloven om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet,

at forældrene har indgået aftale om fælles forældremyndighed eller

---

⁶⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 2, stk. 1.

⁷⁰ Adolphsen, C. (2021), s. 38.

⁷¹ Adolphsen, C. (2021), s. 38.

⁷² Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 3, stk. 1, 1. pkt.

⁷³ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 2, stk. 2, 2. pkt.

⁷⁴ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 1 a.

at manden er registreret som far til barnet, jf. FOL § 7.

Det er værd at bemærke, at blot fordi forældre ophæver deres samliv, ophæves den fælles forældremyndighed ikke.⁷⁵ Der er dog intet til hinder for, at forældrene ved samlivsophævelsen aftaler, at den ene forælder skal have fuld forældremyndighed.⁷⁶ Er forældrene uenige om, hvorvidt der fortsat skal være fælles forældremyndighed, skal der træffes en afgørelse herom.⁷⁷ For, at den fælles forældremyndighed kan ophæves, kræver det, at forældrene ikke kan samarbejde, eller at der er grund til at tro, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste.⁷⁸ Uanset om den fælles forældremyndighed er ophævet ved aftale⁷⁹ eller ved dom,⁸⁰ vil den fælles forældremyndighed genindtræde, såfremt tidligere gifte forældre, herunder separerede, genoptager deres samliv.⁸¹

Forældremyndigheden er ikke kun forbeholdt forældrene, men kan ved aftale overføres til andre end forældrene.⁸² Denne aftale skal godkendes af Familieretshuset, jf. FOL § 13, stk. 2. Dertil skal det tilføjes, at det ikke er et krav, at man er biologisk forælder for at være forældremyndighedsindehaver, dette bliver man også, hvis man for eksempel har adopteret et barn.⁸³

2.4. Bopæl

Selvom forældrene har fælles forældremyndighed, er udgangspunktet, at én af forældrene skal have bopælen og dermed være bopælsforælder for barnet. Dog kan forældre med fælles forældremyndighed aftale, at barnet skal have delt bopæl, jf. FOL § 18 a, stk. 1. Hvis barnet har delt bopæl, vil forældremyndighedsindehaverne også skulle være enige om de dagligdags beslutninger, som en bopælsforælder ellers kan træffe alene.⁸⁴ Bopælsforælderen kan træffe dagligdags beslutninger vedrørende barnet, samt beslutning om hvor i landet barnet skal bo.⁸⁵ Såfremt forælderen vil flytte til et andet sted i landet eller til udlandet, skal vedkommende underrette den anden forælder inden seks uger før flytningen, jf. FOL § 18.

---

⁷⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 8.

⁷⁶ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 10, 1. pkt.

⁷⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 11, 1. pkt.

⁷⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 11, 2. pkt.

⁷⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 10, 1. pkt.

⁸⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 11, 1. pkt.

⁸¹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 12.

⁸² Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 13, stk. 2.

⁸³ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 7 a.

⁸⁴ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 3, stk. 1, 3. pkt.

⁸⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 3, stk. 1, 2. pkt.

2.5. Samvær

Det fremgår af FOL § 19, at: ”... *barnet har ret til samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos.*”⁸⁶ Den forælder, som ikke er bopælsforælder, kan dermed blive samværsforælder. Det bemærkes, at det er barnet, som har ret til samvær, og altså ikke forældrene. Gennem samvær ønskes barnets relation til begge forældre bevaret.⁸⁷ Det er dermed ikke et krav, at forælderen har del i forældremyndigheden for at opnå samvær. Hensynet ligger formentlig i, at barnet skal kunne have en tilknytning til begge sine forældre uanset, hvor barnet bor, og hvem der har forældremyndigheden. Det er forældrenes fælles ansvar, at barnet har samvær, hvorfor bopælsforælderen i samme grad som samværsforælderen skal sørge for at imødekomme dette.⁸⁸ Forælderen, som ikke har bopælen, kan anmode om samvær, hvis forældrene ikke kan blive enige om omfanget af samvær.⁸⁹ Hvis et barn ønsker samvær, må det antages, at dette ønske, som udgangspunkt, skal imødekommes. Samværet er en ret-tighed, barnet har, til at se begge sine forældre og være sammen med dem.⁹⁰ Det skal imidlertid nævnes, at barnets ret *ikke* skaber en pligt for forælderen til at indvillige i samværet.⁹¹ En forælder kan ikke tvinges til at have samvær med sit barn, hvis forælderen ikke ønsker det.⁹² Det må imidlertid også anses til barnets bedste ikke at have samvær med en forælder, der ikke ønsker samværet, eftersom dette næppe vil medføre et positivt udfald for barnet.

2.6. Anden kontakt

Af FOL § 22 fremgår det, at:

*“I særlige tilfælde kan der træffes bestemmelse om anden kontakt med barnet i form af telefonsamtaler, brevvæksling, elektronisk post, fotografier el. lign.”*⁹³

Eftersom der står *i særlige tilfælde*, indikerer dette, at bestemmelsen alene finder anvendelse i sjældne tilfælde. Det kan tænkes, at bestemmelsen udelukkende finder anvendelse i tilfælde, hvor en forælder ikke kan opnå samvær eller er bosiddende i udlandet. Det er værd at være opmærksom på, at anden

---

⁸⁶ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 19, stk. 1.

⁸⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 19, stk. 1.

⁸⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 19, stk. 2.

⁸⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 21.

⁹⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 19, stk. 1.

⁹¹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsvejledningen afsnit 5.

⁹² Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsvejledningen afsnit 5.

⁹³ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 22, stk. 1.

kontakt også udelukkende kan tildeles, hvis dette er til barnets bedste.⁹⁴ De nævnte former for anden kontakt, har det tilfælles, at der ikke er tale om fysisk kontakt. Dog fremgår det med ordet *el.lign.*, at listen ikke er udtømmende. Det må imidlertid antages, at *el.lign.* alene dækker over andre former for kontakt, som ikke er fysisk. Dette kan eksempelvis være kontakt gennem sociale medier.

3. Retstilstanden i dag

FOL § 4 a finder anvendelse i de tilfælde, hvor Familieretshuset og familieretten skal træffe afgørelse om forældremyndighed, bopæl, samvær eller anden kontakt.⁹⁵ Det er hermed en forudsætning, at der foreligger uenighed mellem forældrene angående forældreansvaret for fællesbarnet.⁹⁶

3.1. Anvendelsesområdet

FOL § 4 a finder utvivlsomt anvendelse efter dens ikrafttræden i 2019. Dog anførte landsretten i Horsens-dommen,⁹⁷ lidt overraskende, at FOL § 4 a skulle anvendes på alle sager, der var under behandling ved lovens ikrafttræden, hvorved bestemmelsen reelt blev tillagt tilbagevirkende kraft.⁹⁸

Bestemmelsen finder anvendelse for forældre, der er idømt frihedsberøvende straf, for en af de omfattede kriminelle handlinger. Det fremgår af FOL § 4 a, at denne vedrører afgørelser efter FOL §§ 11, 13, stk. 2, 14, 15, stk. 2 og 3, 15 a, 17, stk. 1, 20, 21, 22 og 26-29.⁹⁹ Dette betyder, at bestemmelsen først og fremmest vedrører afgørelser om forældremyndighed.¹⁰⁰ I FOL § 11 er det udspecificeret, at i sager omfattet af FOL § 4 a, finder FOL § 11 ikke anvendelse.¹⁰¹ Dermed er FOL § 11 subsidiær til FOL § 4 a. Derudover vedrører FOL § 4 a, situationer, hvor forældremyndigheden kan overdrages til andre, end barnets forældre.¹⁰² Dertil bemærkes det, at der efter ordlyden i FOL § 4 a, blot står *part* og ikke forælder. Endvidere vedrører den, at en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, kan anmode herom,¹⁰³ samt hvad der skal ske, hvis en forælder dør,¹⁰⁴ og hvis den ene forælder slår

---

⁹⁴ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

⁹⁵ Christensen, S. K. (2020), s. 124.

⁹⁶ Christensen, S. K. (2020), s. 124.

⁹⁷ TFA2020.193, Horsens-dommen.

⁹⁸ TFA2020.193, Horsens-dommen, s. 3.

⁹⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4 a, stk. 1.

¹⁰⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 11.

¹⁰¹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 11, 3. pkt.

¹⁰² Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 13, stk. 2.

¹⁰³ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 14.

¹⁰⁴ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 15.

den anden forælder ihjel.¹⁰⁵ Yderligere vedrører FOL § 4 a afgørelser om bopæl,¹⁰⁶ samvær med andre end forældrene til barnet,¹⁰⁷ samvær med forælderen¹⁰⁸ og anden kontakt.¹⁰⁹ FOL § 4 a, vedrører derudover også midlertidige afgørelser angående forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt.¹¹⁰

FOL § 4 a medfører ikke en pligt for Familieretshuset til, af egen drift og uden nogen mistanke herom at undersøge, hvorvidt en af forældrene er dømt for en af bestemmelsens former for kriminalitet.¹¹¹ Familieretshuset kan, hvis de har en mistanke om, at den ene forælder er idømt ubetinget fængselsstraf indhente oplysninger om vedkommende fra Det Centrale Kriminalregister (herefter Kriminalregister).¹¹² Det skal dog bemærkes, at der i bekendtgørelse for behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister¹¹³ er regler for, hvornår de oplysninger, der fremgår af Kriminalregisteret skal slettes. Derfor kan der forekomme situationer, hvor Familieretshuset har en mistanke, men hvor forældrens kriminelle handling ikke længere fremgår af Kriminalregisteret. Familieretshuset vil i disse situationer, kunne anmode forælderen, hvem mistanken er rettet mod og om vedkommendes straffedom.¹¹⁴ Undlader forælderen at fremkomme med denne oplysning, kan Familieretshuset træffe afgørelse på det foreliggende grundlag.¹¹⁵ Forælderen skal dog være opmærksom på, at der kan indtræde processuel skadevirkning,¹¹⁶ idet forælderen ikke bidrager til oplysning af sagen.^{117,118} Familieretshuset må altså ikke, ved alle sager vedrørende forældremyndighed, bopæl, samvær eller anden kontakt, indhente oplysninger om forældrene, men det er en betingelse, at der foreligger en mistanke. Denne mistanke kan blandt andet forekomme ved, at den anden forælder gør Familieretshuset bekendt hermed, men det kan også være noget Familieretshuset opdager under sagens behandling.^{119,120} Det

---

¹⁰⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 15 a.

¹⁰⁶ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 17, stk. 1.

¹⁰⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 20.

¹⁰⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 21.

¹⁰⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 22.

¹¹⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven §§ 26-29.

¹¹¹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.1.

¹¹² Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4 a, stk. 2.

¹¹³ Justitsministeriet (2021). Bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister. BEK nr. 1860 af 23/09/2021.

¹¹⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.1.

¹¹⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2019), Familieretshusloven § 11.

¹¹⁶ Processuel skadevirkning indebærer, at en forvaltning kan træffe en afgørelse på det foreliggende grundlag, hvis ikke det er muligt at indhente flere oplysninger, dette kan få negativ indvirkning på parten, som ikke ønsker at fremkomme med oplysningerne. Dette følger af Bønsing, S. (2018), s. 183.

¹¹⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2019), Familieretshusloven § 11.

¹¹⁸ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.1.

¹¹⁹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.1.

¹²⁰ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkningerne til § 1, nr. 1.

er ikke et krav for anvendelsen af FOL § 4 a, at Familieretshuset ved sagens begyndelse er bekendt med den kriminelle handling.¹²¹

Desuden fremgår det, at såfremt en forælder er idømt frihedsberøvelse for forsøg¹²² eller medvirken¹²³ til én af de kriminelle handlinger i FOL § 4 a, vil denne forælder også være omfattet af FOL § 4 a.^{124,125} Derudover er udenlandske straffedomme omfattet, såfremt forbrydelsen er kriminaliseret i det land, den er begået i.¹²⁶ Omvendt fremgår, at såfremt en omfattet forbrydelse ikke er kriminaliseret i det land, hvor den er begået, vil dette betyde, at forælderen ikke er omfattet af FOL § 4 a.¹²⁷

3.2. Forældreansvarslovens § 4 a

Det følger af FOL § 4 a, at:

“Er en part idømt ubetinget fængselsstraf eller dømt til anbringelse (...) eller til forvaring (...) for overtrædelse af straffelovens (...) kan der ikke, medmindre det er bedst for barnet, træffes afgørelse om følgende:

- 1) At parten har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet efter (...)*
- 2) At barnet har bopæl hos parten (...)*
- 3) At barnet har samvær eller anden kontakt med parten...”¹²⁸*

Af bestemmelsen fremgår det således, at en forælder, ikke skal have forældreansvar, medmindre det er til barnets bedste. Dette kræver imidlertid, at forælderen er idømt frihedsberøvelse for at have begået en af bestemmelsens former for kriminalitet. Dermed skal forælderen have overtrådt mindst én af de bestemmelser, som er oplyst i FOL § 4 a. I fremstillingen vil “den kriminelle forælder” blive anvendt som betegnelse for den forælder, som er omfattet af FOL § 4 a. Eftersom det er påkrævet, at forælderen er idømt ubetinget fængselsstraf, dømt til anbringelse eller forvaring, tydeliggør dette grovheden af den kriminalitet, som forælderen skal have begået.

---

¹²¹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.1.

¹²² Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 21.

¹²³ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 23.

¹²⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.

¹²⁵ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkningerne til § 1, nr. 1.

¹²⁶ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkningerne til § 1, nr. 1.

¹²⁷ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkningerne til § 1, nr. 1.

¹²⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4 a, stk. 1.

Det fremgår yderligere af bestemmelsen, at hensynet er ”barnets bedste”. Udgangspunktet er, at der ikke kan træffes afgørelse om, at den kriminelle forælder har del i forældremyndigheden, er bopælsforælder eller samværsforælder samt har anden kontakt med barnet. Der er altså en formodning for, at hvis en forælder har begået en af nedenstående former for kriminalitet, så er denne ikke egnet til at drage omsorg for sit barn. Hermed sidestilles kriminaliteten med det at kunne tage vare på sit barn. Dog fremgår det af bestemmelsen ”medmindre det er bedst for barnet”.¹²⁹ Dermed kan en forælder alligevel have del i forældremyndigheden være bopæls- eller samværsforælder samt have anden kontakt, hvis dette skønnes bedst for barnet. Derfor, skal der inden der træffes afgørelse, foretages en vurdering af, om det er bedst for barnet at have kontakt til den kriminelle forælder.

Det bemærkes, at der af FOL § 4 a fremgår en *part* og ikke en forælder. Dermed gælder bestemmelsen også for andre end blot barnets forældre. Dette betyder, at FOL § 4 a ligeledes kan være relevant i alle afgørelser vedrørende forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt, hvis den ene part er idømt ubetinget fængsel eller dømt til anbringelse eller forvaring, for en af bestemmelsens former for kriminalitet.

3.3. De strafferetlige forbrydelser

Som nævnt ovenfor, er visse bestemmelser i STRFL, med til at forme anvendelsesområdet for FOL § 4 a. De omfattede straffelovsbestemmelser, er alle af særlig grov karakter.

Af FOL § 4 a, fremgår det:

*“Er en part idømt ubetinget fængselsstraf eller dømt til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70 for overtrædelse af straffelovens §§ 101 a eller 114-114 j, § 136, stk. 2, § 136, stk. 3, for så vidt angår billigelse af handlinger omfattet af straffelovens §§ 114-114 j, § 210, kapitel 24 bortset fra § 228 eller af §§ 237, 245, 245 a, 246 eller 262 a, kan der ikke, medmindre det er bedst for barnet, træffes afgørelse om følgende:...”*¹³⁰

¹²⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4 a, stk. 1.

¹³⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4 a, stk. 1.

Det er i denne sammenhæng relevant at se nærmere på, hvad det er for nogle bestemmelser fra STRFL, som er nævnt i FOL § 4 a. Flere af bestemmelserne ligger meget tæt op ad hinanden, mens andre skiller sig mere ud. Fælles for alle bestemmelserne er dog grovheden samt, at de alle omfatter direkte eller indirekte skade på andre mennesker.

3.3.1. Forbrydelser mod staten

De første bestemmelser i FOL § 4 a angår forskellige former for forbrydelser mod staten. Omfattet er bestemmelserne om terror¹³¹ og billigelse heraf¹³² samt landsforræderi.¹³³

3.3.2. Seksualforbrydelser og STRFL § 210

Efter bestemmelserne om forbrydelser mod staten, nævnes kapitel 24, foruden STRFL § 228.¹³⁴ Kapitel 24 regulerer bestemmelser angående seksualforbrydelser, herunder blandt andet blufærdighedskrænkelser,¹³⁵ voldtægt¹³⁶ og seksuel omgang med mindreårige.^{137,138} Beskyttelsesinteressen bag de inddragede bestemmelser, er en persons seksualitet.¹³⁹ Alle ovenstående bestemmelser beskytter begge køn.¹⁴⁰ Derudover nævnes STRFL § 210. Denne indgår ikke i kapitel 24 om seksualforbrydelser, men i kapitel 23 om forbrydelser i familieforhold. STRFL § 210 kriminaliserer det at have samleje eller andet seksuelt forhold, med en slægtning i nedstigende linje.¹⁴¹ STRFL § 210 gælder også for adoptivbørn.¹⁴² Baggrunden for kriminaliseringen er at værne om familiens integritet.¹⁴³

---

¹³¹ Justitsministeriet (2021), Straffeloven §§ 114-114 j.

¹³² Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 136, stk. 2 og 3.

¹³³ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 101 a.

¹³⁴ STRFL § 228 regulerer ukendskab til forurettedes tilstand eller alder, hvorfor gerningsmanden ikke kan tilregnes forsætlig. Der er krav om uagtsomhed, jf. STRFL § 228.

¹³⁵ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 232.

¹³⁶ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 216.

¹³⁷ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 222.

¹³⁸ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 216, stk. 2.

¹³⁹ Waaben, K. (2016), s. 67.

¹⁴⁰ Waaben, K. (2016), s. 68.

¹⁴¹ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 210, stk. 3.

¹⁴² Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 210, stk. 1, 2. pkt.

¹⁴³ Waaben, K. (2016), s. 100ff.

3.3.3. Forbrydelser mod liv, legeme og den personlige frihed

De sidstnævnte bestemmelser angår forbrydelser mod liv og legeme. Omfattet er bestemmelsen om drab,¹⁴⁴ grov vold,¹⁴⁵ omskæring af kvinder,¹⁴⁶ og vold med døden til følge¹⁴⁷ samt bestemmelsen om menneskehandel.¹⁴⁸ Disse bestemmelser har alle en særlig grov karakter, og omhandler kriminalitet, der på mange måder kan være farlig for mennesker. Der findes andre bestemmelser i straffeloven angående forbrydelser mod liv og legeme, herunder STRFL § 244 om simpel vold. Hensigten med ikke at inddrage andre bestemmelser, må formentligt bunde i den særligt grove karakter. Dette betyder, at der er taget stilling til, at det for eksempel ikke skal formodes, at en forælder, der er dømt for en mindre grov bestemmelse angående forbrydelser mod liv og legeme, ikke bør have samvær med sit barn. Legemesangrebene i FOL § 4 a udgøres af STRFL §§ 245, 245 a og 246. Fælles for disse bestemmelser, er, at de alle er et angreb på en anden persons legeme, forsætligt udført, med fysisk aggression.¹⁴⁹

3.3.4. Udvidelsen af FOL § 4 a

Det bemærkes, at da FOL § 4 a blev vedtaget i 2019, var de førstnævnte bestemmelser om forbrydelser mod staten ikke omfattet.¹⁵⁰ Disse blev tilføjet ved en lovændring i 2020, hvortil FOL § 4 a, blev udvidet.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at udvidelsen af bestemmelsens anvendelsesområde bunder i, at:

“...der er tale om straf for handlinger, der direkte eller indirekte er rettet mod at skade andre mennesker, eller straf for at billige sådanne handlinger. De omhandlede handlinger skaber i lighed med de handlinger, der er omfattet af den gældende formodningsregel, tvivl om, hvorvidt den pågældende forælder er egnet til at drage omsorg for et barn...”¹⁵¹

---

¹⁴⁴ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 237.

¹⁴⁵ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 245.

¹⁴⁶ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 245 a.

¹⁴⁷ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 246.

¹⁴⁸ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 262 a.

¹⁴⁹ Waaben, K. (2016), s. 29.

¹⁵⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2019), Forældreansvarsloven (historisk) § 4 a.

¹⁵¹ FT 2020-21, tillæg A, L 15, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Det fremgår af citatet, at de omfattede forbrydelser mod staten, kan sidestilles med bestemmelserne om grov personfarlig kriminalitet, eftersom det menes, at disse forbrydelser ligeledes skader mennesker. Lovgiver begrundet endvidere inddragelsen af forbrydelser mod staten med, at det er handlinger, som ligesom de andre bestemmelser i FOL § 4 a skaber tvivl om forældreansvarligheden.

Inddragelsen af terrorbestemmelserne i FOL § 4 a, skal imidlertid også ses i relation til hensynet om at beskytte barnet mod radikaliserings og ekstremisme, hvilket ligeledes fremgår af forarbejderne:

“Med forslaget styrkes den allerede eksisterende beskyttelse af børn mod radikaliserings og ekstremisme i sager efter forældreansvarsloven.”¹⁵²

Med ovenstående citat mener lovgiver, at hensynet om at beskytte et barn mod radikaliserings og ekstremisme allerede eksisterede forinden ændringen af bestemmelsen, hvorfor tilføjelsen af terrorbestemmelserne blot styrker dette hensyn. Dermed gøres det klart, hvorfor lovgiver mener, det er nødvendigt at inddrage terrorbestemmelserne i FOL § 4 a.

Endvidere fremgår det, at med hensyn til straffedommen angående forælders ugering, ønskes der fokus på:

“...om dommen indeholder oplysninger m.v., som har betydning for bedømmelsen af forælders evne til at drage omsorg for barnet og for risikoen for, at barnet i sin opvækst udsættes for radikaliserings og ekstremisme.”¹⁵³

Lovgiver fastslår, at såfremt der i straffedommen forekommer oplysninger, der kan have betydning for forælders omsorgsevne, vil dette skulle indgå i vurderingen af forældreansvarssagen efter FOL § 4 a. Derudover er det relevant, om der foreligger oplysninger, der har betydning for barnets risiko for at blive udsat for radikaliserings og ekstremisme. Dette skal forstås således, at såfremt der foreligger oplysninger herom, vil disse ligeledes indgå i ”helhedsvurderingen” og det må antages, at det vil tale for, at det ikke er til barnets bedste at have kontakt med den kriminelle forælder.

---

¹⁵² FT 2020-21, tillæg A, L 15, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

¹⁵³ FT 2020-21, tillæg A, L 15, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.

Med tilføjelsen af de ovenfor nævnte straffelovsbestemmelser om forbrydelser mod staten har lovgiver imidlertid ikke ændret på den betingelse, at forælderen skal være idømt en straf, der indebærer frihedsberøvelse. Dette er således stadig en betingelse, såfremt en forælder skal omfattes af bestemmelsen.

3.4. Former for frihedsberøvelse

Det fremgår af bestemmelsen, at for at denne finder anvendelse, kræver det, at forælderen er idømt enten en ubetinget fængselsstraf, dømt til anbringelse eller til forvaring. En ubetinget fængselsstraf indebærer, at man skal afsone sin straf i et fængsel. Fængsel er den *almindelige* måde for afsoning af sin straf.¹⁵⁴ Det fremgår af STRFL § 33, at man ikke kan idømmes en ubetinget fængselsstraf i mindre end syv dage og ikke over 16 år. Dog er det muligt, at idømme ubetinget fængsel på livstid.¹⁵⁵ Af FOL § 4 a fremgår det ikke, hvor lang tid en kriminel forælder skal have siddet i fængsel, for at være omfattet af bestemmelsen. Derfor er en forælder, der har siddet i fængsel i otte dage omfattet af bestemmelsen på samme vilkår, som en der har siddet i fængsel i 15 år.

FOL § 4 a finder også anvendelse, hvis en forælder er dømt til anbringelse efter STRFL §§ 68, 2. pkt. eller 69. Det fremgår af STRFL § 68, 2. pkt., at hvis mindre indgribende foranstaltninger, herunder tilsyn, afvænningsbehandling eller psykiatrisk behandling, ikke er tilstrækkelig, kan det besluttes, at vedkommende skal anbringes på eksempelvis en psykiatrisk afdeling eller i et egnet hjem eller institution med særlig pleje. Dermed er der tale om et proportionalitetshensyn, hvorefter man skal foretage den mindst indgribende foranstaltning, såfremt dette er hensigtsmæssigt.¹⁵⁶ Det er en betingelse for anbringelse, at forælderen er frifundet for straf på grund af, at forælderen i gerningsøjeblikket var utilregnelig grundet sindssygdom eller anden tilstand, som kan sidestilles hermed.¹⁵⁷ Desuden gælder FOL § 4 a også for anbringelse efter STRL § 69, som omhandler en gerningsmand, der i gerningsøjeblikket var i en tilstand ”...der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner...”.¹⁵⁸ Dette omhandler tilstande, som ikke er omfattet af STRFL § 16. Personer efter STRFL § 69, vil kunne idømmes samme foranstaltninger som i § 68, 2. pkt.

---

¹⁵⁴ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 31.

¹⁵⁵ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 33.

¹⁵⁶ Mikkelsen, J., K. & Holst, N., S, note 308.

¹⁵⁷ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 68, 1. pkt., jf. § 16.

¹⁵⁸ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 69.

Bliver en forælder derimod idømt forvaring, kræver dette, at vedkommende er skyldig i et af de forhold, som er nævnt i STRFL § 70, stk. 1, nr. 1 eller i forsøg herpå. Samtidig må det antages, at forælderen er til fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed,¹⁵⁹ og at forvaring er nødvendig for at forebygge faren.¹⁶⁰ Af STRFL § 70, stk. 2, fremgår det endvidere, at en person også kan idømmes forvaring, hvis vedkommende findes skyldig i voldtægt eller anden alvorlig seksualforbrydelse eller forsøg herpå,¹⁶¹ hvis vedkommende er til fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed¹⁶² og anvendelsen af forvaring frem for fængsel er påkrævet for at forebygge denne fare.¹⁶³

3.5. Barnets rolle

Af FOL § 5 fremgår det, at ved alle forhold vedrørende barnet, skal der tages hensyn til barnets egne synspunkter, med udgangspunkt i barnets alder og modenhed. Barnet har dermed ret til at ytre sig om sine holdninger til forældremyndighed, bopæl, samvær samt anden kontakt, og disse synspunkter skal tages i betragtning, når der træffes afgørelse herom. Dette betyder, at barnet også skal inddrages i afgørelser efter FOL § 4 a.

3.6. Formodningsreglen

I FOL § 4 a, er der indsat en formodning imod, at en kriminel forælder kan have forældreansvar.

Af bemærkninger til lovforslaget fremgår det, at:

*”... der indføres en klar formodning om, at det ikke er bedst for barnet, at en forælder, der er dømt for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, har forældremyndigheden (...) samvær eller anden kontakt med denne forælder, eller at barnet har bopæl hos denne forælder”.*¹⁶⁴

Med ordene *klar formodning*, fjerner lovgiver den mulige tvivl, der ville kunne opstå angående fortolkning af bestemmelsen. Dermed mener lovgiver, at det som udgangspunkt ikke er til barnets bedste at have kontakt til den kriminelle forælder. Begrundelsen for denne formodning er at sikre, at

---

¹⁵⁹ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 70, stk. 1, nr. 2.

¹⁶⁰ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 70, stk. 1, nr. 3.

¹⁶¹ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 70, stk. 2, nr. 1.

¹⁶² Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 70, stk. 2, nr. 2.

¹⁶³ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 70, stk. 2, nr. 3.

¹⁶⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 1.

hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse prioriteres over andre hensyn.¹⁶⁵ Det kan ud fra ovenstående citat antages, at formerne for kriminalitet i FOL § 4 a, har betydning for forældres evne til at drage omsorg for deres børn.

3.7. Undtagelsen

Denne formodning kan imidlertid fraviges efter en konkret og dybdegående vurdering.¹⁶⁶ Der skal alene træffes afgørelse om forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt til den dømte forælder, hvis dette er bedst for barnet og dets trivsel.¹⁶⁷

Eftersom der er tale om en konkret og dybdegående vurdering, skaber dette en mulighed for, at visse forældre kan bevare forældreansvar over deres barn på trods af deres kriminelle handling.

Det fremgår af forarbejderne, at:

“Ministeriet finder dog, at der helt undtagelsesvist kan være enkelte børn, for hvem det efter en konkret og individuel vurdering kan være bedst for barnet at opretholde kontakten til en forælder, der er dømt for personfarlig kriminalitet.”¹⁶⁸

Det bemærkes, at ministeriet anfører, at det er *helt undtagelsesvist*, hvormed det understreges, at det alene må forekomme i sjældne tilfælde, at det er til barnets bedste at bibeholde kontakten med den kriminelle forælder. Ministeriet gør endvidere gældende, at: *“Undtagelses-muligheden skal anvendes restriktivt.”¹⁶⁹* hvilket må indikere, at der skal foreligge klare og tydelige grunde, for at undtagelsen finder anvendelse. Det er dermed ministeriets klare opfattelse, at undtagelsen kun skal anvendes i yderst sjældne tilfælde. Dette underbygges af de eksempler, der nævnes i forarbejderne, der viser, hvornår undtagelsen bør benyttes. Det er værd at bemærke, at det af forarbejderne fremgår, at dette kun er eksempler.¹⁷⁰ Hvorfor der ikke er tale om en udtømmende liste, men andre situationer kan også udgøre en undtagelse.

---

¹⁶⁵ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 1.

¹⁶⁶ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 1.

¹⁶⁷ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

¹⁶⁸ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

¹⁶⁹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷⁰ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

Af eksemplerne fremgår, at undtagelsen *kan* finde anvendelse, hvis en moder, der har været udsat for vold, ender med at slå sin samlever ihjel i "*kulmination*"¹⁷¹ på volden. Det forudsættes, at samleveren ikke er barnets fader.¹⁷² Et andet eksempel er, hvis en moder, der har været udsat for vold "*i affekt*",¹⁷³ er voldelig over for barnets fader.¹⁷⁴ Det bemærkes, at såfremt moderen skulle slå faderen til barnet ihjel, vil situationen være omfattet af FOL § 15 a, hvilket kan være årsagen til, at lovgiver ikke har nævnt dette som en undtagelsesmulighed.

I forhold til det første nævnte eksempel, hvor moderen slår sin samlever ihjel, er det yderligere et krav, at moderen og barnet har en "*meget tæt relation*".¹⁷⁵ Hvorimod relationen mellem barn og moder, i andet eksempel, blot skal indgå som en faktor i den konkrete vurdering. Dette viser, at i det første eksempel, hvor kriminaliteten er grovere, er kravet til relationen mellem barn og moder skærpet. De to eksempler har dog til fælles, at de begge skal tage afsæt i den vold, moderen selv har været udsat for. Dette understreges ved ordene "*kulmination*"¹⁷⁶ og "*i affekt*".¹⁷⁷ Hvilket viser, at der skal foreligge en omstændighed, som har medført moderens voldelige handling.

I det andet eksempel tilføjes et tidsmæssigt perspektiv, hvori det nævnes, at moderen skal have været udsat for vold "*over en længere periode*".¹⁷⁸ Der nævnes imidlertid intet om, hvor lang tid moderen skal have været udsat for vold i det første eksempel. Dog nævnes det, at hun skal handle i kulmination på et voldeligt forhold, hvorfor det antages, at volden må have stået på i en periode, eftersom der skal foreligge et "*forhold*".¹⁷⁹ Det antages, at lovgiver her henviser til en romantisk relation, der har været i en længere periode.

I artiklen¹⁸⁰ gør Caroline Adolphsen, Nicolaj Sivan Holst og Jens Vedsted-Hansen, gældende, at:

---

¹⁷¹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷² FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷³ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷⁵ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷⁶ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷⁷ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷⁸ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁷⁹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁸⁰ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020). Betydningen af forældres kriminalitet for vurderingen af forældreegnet. U.2020B.191.

“Eksemplerne er umiddelbart vanskelige at forstå, eftersom moderen i de tilfælde, forarbejderne lægger op til, typisk ikke vil ifalde ansvar eller vil få strafbortfald.”¹⁸¹

Dette betyder imidlertid, at undtagelsen slet ikke vil blive relevant, eftersom moderen i de tilfælde ikke vil være omfattet af FOL § 4 a, idet hun ikke bliver idømt straffrihedsberøvelse. Dog bemærkes det, at der må kunne forekomme situationer, hvor moderen alligevel vil idømmes straf.

Det kan skyldes, hvis moderens angreb for eksempel:

“...går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt”¹⁸².

Det kan ikke udelukkes, at der kan forekomme situationer, hvor man godt kan idømmes ubetinget fængsel for både grov vold efter STRFL § 245 og manddrab efter STRFL § 237, selvom forbrydelsen er begået i affekt eller kulmination på et konfliktfyldt forhold. Dette udfordrer pointen i artiklen, da dette i høj grad taler for, at en moder i de nævnte tilfælde, ikke nødvendigvis vil blive frikendt eller vil få strafbortfald for forbrydelsen. Derudover er det ikke utænkeligt, at en moder i en årrække er udsat for vold, og derfor handler i affekt og begår vold mod sin børns far. I denne situation, vil der kunne forekomme tilfælde, hvor moderen for eksempel ikke vil være omfattet af nødværge efter STRFL § 13, fordi hendes voldsudøvelse ”går ud over”¹⁸³ den vold, som hun selv er blevet udsat for. Det er dog ikke utænkeligt, at årsagen til hendes voldsudøvelse vil kunne anses som en formildende omstændighed, men dette vil nødvendigvis ikke medføre strafbortfald eller frikendelse.

Der nævnes yderligere to eksempler på, hvornår undtagelsen kan finde anvendelse. Herunder hvis en forælder for en årrække siden, har begået en mild form for kvalificeret vold og ingen nær relation havde til offeret.¹⁸⁴ I artiklen gøres det gældende, at denne undtagelse ej heller vil finde anvendelse i praksis.¹⁸⁵ Dette skyldes, at undtagelsen omfatter en forælder, der er dømt for STRFL § 245, men at forbrydelsen var “mindre alvorlig”.¹⁸⁶ Her gør forfatterne gældende, at der i straffeloven skelnes

---

¹⁸¹ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 196.

¹⁸² Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 13.

¹⁸³ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 13.

¹⁸⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁸⁵ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 196ff.

¹⁸⁶ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

mellem simpel¹⁸⁷ - og kvalificeret vold,¹⁸⁸ og såfremt domstolene har vurderet en hændelse, for værende kvalificeret vold, er det svært at forestille sig, hvordan denne kan være *mindre alvorlig*.¹⁸⁹ Det må begrundes i, at når en sag er afgjort ved en domstol, kan denne ikke omgøres. Den dømte har derfor en sikkerhed i, at afgørelsen består og ikke senere hen kan vurderes anderledes, hvilket vil være tilfældet, hvis familien skulle vurdere voldsudøvelsen som eventuel mindre alvorlig. I artiklen mener forfatterne, at det er “*retssikkerhedsmæssigt problematisk*”.¹⁹⁰

Denne problemstilling er også efter vores overbevisning retssikkerhedsmæssigt problematisk. Såfremt en forælder er dømt for STRFL § 245, og familieretten senere hen vurderer, at tilfældet var mindre alvorligt, vil dette kunne skabe forvirring om, hvorvidt den straf og dom, som forælderen i første omgang er idømt, og har udstået, var retfærdig.

Det sidste eksempel indebærer, den situation, hvor begge forældre er idømt frihedsberøvelse, for en af de omfattede straffelovsbestemmelser. Denne situation er efter vores overbevisning, et fint eksempel på, et tilfælde, hvor undtagelsen vil kunne få betydning. Dog antages det, at situationer hvor begge forældre er omfattet af FOL § 4 a, kun vil opstå i begrænset omfang.

Ud fra ovenstående må det udledes, at undtagelsen vil kunne finde anvendelse i praksis omend den har et smalt anvendelsesområde. Dertil skal det nævnes, at de oplyste scenarier i forarbejderne, som tidligere nævnt blot er eksempler på, hvordan undtagelsen vil kunne finde anvendelse. Det må derfor antages, at undtagelsen også i andre tilfælde vil kunne finde anvendelse, såfremt det vurderes bedst for barnet.

3.8. Helhedsvurderingen

Når der skal træffes afgørelse efter FOL § 4 a, skal der foretages en vurdering af, om det er til barnets bedste, at undtagelsen finder anvendelse. Denne vurdering skal bestå af en ”helhedsvurdering”, hvor der i forarbejderne til forældreansvarsloven fremgår forskellige forhold, som domstolene *kan* eller *skal* lægge vægt på, når de vurderer, hvad der er til barnets bedste.

---

¹⁸⁷ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 244.

¹⁸⁸ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 245.

¹⁸⁹ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 197.

¹⁹⁰ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 197.

Der er imidlertid forskel på, hvorvidt et forhold *kan* eller *skal* inddrages. Såfremt et forhold *skal* inddrages, må det anses for at være et væsentligt forhold, som kan have særlig betydning for forælders evne til at drage omsorg for barnet. Hvis forholdet derimod blot *kan* indgå, må dette betyde, at der i hvert eneste tilfælde skal foretages en konkret vurdering af, hvorvidt forholdet skal inddrages og dermed, hvor væsentligt forholdet er.

I alle sager, skal der foretages en vurdering af, om det er til barnets bedste, at undtagelsen finder anvendelse og dermed, at formodningen fraviges.¹⁹¹ Det betyder derfor også, at der i alle sager, skal foretages en ”helhedsvurdering”.

Det fremgår af forarbejderne, at:

*“Hensynet til den dømte forælder kan aldrig føre til, at der træffes en afgørelse, som ikke vurderes at være til barnets bedste”.*¹⁹²

”Helhedsvurderingen” skal derfor alene foretages ud fra, hvad der vurderes bedst for barnet. Hensynet til en forælder kan dermed ikke gå forud for hensynet til barnet, hvilket også stemmer overens med formålsbestemmelsen, hvoraf det fremgår, at hensynet til barnets bedste skal komme i første række.¹⁹³

3.8.1. Karakteren af forbrydelsen

I ”helhedsvurderingen” skal flere momenter af den kriminelle handling indgå. Her skal karakteren og hvem offeret er indgå i vurderingen, mens konteksten kan indgå som et forhold heri.

Karakter og grovheden

Først og fremmest er det relevant at kigge nærmere på karakteren af forbrydelsen.

Det fremgår blandt andet af forarbejderne, at:

*“I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, skal endvidere indgå den nærmere karakter af forbrydelsen og omstændighederne i den forbindelse...”*¹⁹⁴

---

¹⁹¹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 3.

¹⁹² FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

¹⁹³ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 1.

¹⁹⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

Med ordet *skal* er det bestemt, at domstolene ikke selv kan vælge, hvorvidt de vil inddrage karakteren af forbrydelsen og omstændighederne i den forbindelse, men at dette er nogle forhold, som skal inddrages. Det fremgår ikke nærmere, hvad der ligger heri og hvordan disse skal vægtes.

I *karakteren af forbrydelsen* må ligge, at det skal indgå, hvor grov forbrydelsen har været. Et manddrab er ikke blot et manddrab, men det kan være begået på en særlig voldsom måde. Det kan derfor antages, at jo grovere forbrydelsen har været, jo sværere er det, at argumentere for, at undtagelsen skal finde anvendelse. Som tidligere beskrevet, fremgår det allerede af bestemmelsens ordlyd, hvilke forbrydelser, der er relevante. Dog kan det tænkes, at typen af forbrydelsen alligevel kan have en betydning for, hvor meget der skal til, før end undtagelsen finder anvendelse. Hvis man alene kigger på forholdet omkring karakteren af forbrydelsen, må det antages, at undtagelsen nemmere vil finde anvendelse for en forælder, som for eksempel, er dømt for blufærdighedskrænkelser end for en forælder, som er dømt for voldtægt. Dette begrundes i, at voldtægt er en grovere forbrydelse end blufærdighedskrænkelser.¹⁹⁵

Samtidig fremgår det, at *omstændighederne* i forbindelse med forbrydelsen også skal inddrages. Heri må menes, de omstændigheder, som ligger til grund for, at forælderen har begået en forbrydelse.

Det vil være relevant at inddrage den straffedom forælderen er idømt.¹⁹⁶ Dette må skyldes, at det i denne forbindelse er muligt at komme *karakteren* af forbrydelsen nærmere.

Yderligere fremgår det af forarbejderne, at:

“Særligt grovheden af kriminaliteten samt hvorvidt dommeren har fundet, at der forelå formildende eller skærpende omstændigheder, kan være af betydning for vurderingen af barnets bedste.”¹⁹⁷

Straffedommen kan give et indblik i de nærmere omstændigheder samt grovheden af forbrydelsen. Lovgiver mener, at det ligeledes bør inddrages, hvorvidt der i straffedommen forelå formildende eller skærpende omstændigheder. Dette indikerer, at omstændighederne omkring forbrydelsen også kan have betydning for afgørelsen efter FOL § 4 a. Det må antages, at såfremt der forelå formildende omstændigheder i straffedommen, vil dette ligeledes have en formildende effekt i

---

¹⁹⁵ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 216 smh. § 232.

¹⁹⁶ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

¹⁹⁷ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.

forældreansvarssagen, og dermed tale for, at undtagelsen skal finde anvendelse. Modsat må det også betyde at skærpende omstændigheder taler imod, at undtagelsen finder anvendelse. En formildende omstændighed vil måske kunne være de ovenfor nævnte eksempler på, hvornår undtagelsen kan finde anvendelse. Heriblandt, hvis forbrydelsen blev begået i enten kulmination eller i affekt, på den vold moderen selv var blevet udsat for.

I Roskilde-dommen¹⁹⁸ er en fader idømt en ubetinget fængselsstraf for blandt andet seksuelle overgreb mod den ene af sine mindreårige døtre. Moderen til børnene nedlægger påstand om, at faderen ikke skal have forældremyndighed og samvær med deres to børn samt bopæl med det ene barn. Byretten behandler alle de ovennævnte forhold for begge børn, hvorimod landsretten udelukkende behandler forholdet angående samvær for det barn, der ikke er blevet udsat for incest.

Byretten lægger i sin begrundelse vægt på karakteren og grovheden af kriminaliteten. Dette stemmer overens med forarbejderne, eftersom lovgiver mener, at karakteren og grovheden skal indgå i vurderingen.

Konteksten

Som nævnt ovenfor kan konteksten ligeledes have betydning for ”helhedsvurderingen”.

Det fremgår af forarbejderne, at:

*“Det kan således bl.a. være relevant for vurderingen (...) i hvilken kontekst forbrydelsen er begået.”*¹⁹⁹

Lovgiver gør det, med ovenstående citat, tydeligt, at konteksten ikke altid vil være relevant, men at den *kan* være det. Med ordet *bl.a.* viser lovgiver, at dette forhold, ikke er det eneste, der har relevans for vurderingen, men at det blot er ét blandt flere relevante forhold.

Konteksten for forbrydelsen, må blandt andet indebære baggrunden for den kriminelle handling. Det antages, at sagens omstændigheder også spiller en rolle, herunder hvorfor forbrydelsen blev begået. Yderligere kan den fysiske placering for den kriminelle handling formentlig også være relevant. For eksempel kan der være forskel på et slagsmål i byen og hjemme i stuen. Det må endvidere antages at

---

¹⁹⁸ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

¹⁹⁹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

have betydning, hvorvidt den kriminelle handling er et enkeltstående tilfælde eller om denne er begået gentagne gange. Dernæst må det formentlig også indgå, hvad der har udløst den kriminelle handling.

I Frederiksberg-dommen²⁰⁰ er en fader idømt en ubetinget fængselsstraf for kvalificeret vold. Moders påstand er, at samværet mellem faderen og barnet skal ophæves. Desuden har faderen tidligere fået et polititilhold om ikke at nærme sig moderen og barnet.

Af sagen fremgår det, at byretten har:

“...lagt afgørende vægt på oplysningerne om, at F er dømt for vold adskillige gange...”²⁰¹

Byretten har her lagt *afgørende vægt* på, at faderen er dømt for vold adskillige gange samt tiltalt for vold og ulovlig tvang mod moderen.²⁰² Domstolene har dermed vurderet, at kriminaliteten og omstændighederne i den forbindelse er væsentlige forhold, som skal have stor betydning for sagens udfald. Det, at faderen er dømt for vold *adskillige gange*, har muligvis været en skærpende omstændighed i straffedommen. Idet byretten, i nærværende sag, lægger afgørende vægt herpå, er dét forhold også af stor betydning for nærværende sag, hvor det må tale imod faderens mulighed for at få samvær med barnet. Samtidig har faderen udøvet ulovlig tvang mod moderen og har tidligere fået et polititilhold mod at kontakte både moderen og barnet.²⁰³

Dette stemmer overens, med forarbejderne, såfremt det er korrekt antaget, at det indgår i konteksten, om der er tale om et enkeltstående tilfælde.

Familiemedlem

Udover karakteren og konteksten er det også relevant, hvem offeret for forbrydelsen var:

“Det skal f.eks. indgå i vurderingen, om kriminaliteten er begået over for et familiemedlem...”²⁰⁴

Dette er et forhold, der *skal* inddrages i vurderingen. Såfremt forbrydelsen er begået over for et familiemedlem, vil dette kunne udgøre en risiko for barnet.²⁰⁵ En risiko, der både indebærer, at barnet selv

---

²⁰⁰ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen.

²⁰¹ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen, s. 1.

²⁰² TFA2020.80, Frederiksberg-dommen, s. 1.

²⁰³ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen, s. 1.

²⁰⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁰⁵ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

kan blive offer for en forbrydelse, men også at barnet kan komme til at overvære en forbrydelse, såfremt forælderen får mulighed for at opnå forældreansvar. Dermed kan forælderen kriminelle handling mod et familiemedlem have betydning for forældreansvaret, herunder evnen til at drage omsorg for sit barn.²⁰⁶

Det fremgår af forarbejderne, at det ikke er uden betydning, om barnet har overværet forbrydelsen:

“Det skal i vurderingen af barnets bedste tillægges vægt, om barnet har været vidne til den kriminalitet, som parten er dømt for.”²⁰⁷

Det er værd at bemærke, at det af citatet fremgår, *den kriminalitet, som parten er dømt for*. Ud fra dette skal det alene tillægges vægt, hvis barnet har overværet den forbrydelse, som forælderen er dømt for. Det må modsat betyde, at det ikke nødvendigvis skal tillægges vægt, hvis barnet har overværet en anden form for kriminalitet, som forælderen ikke er dømt for. Dog fremgår det af FOL § 4, at der ved afgørelser blandt andet skal være fokus på at beskytte barnet mod vold, herunder også at være vidne til vold. Dermed må det antages, at selvom det alene er kriminaliteten, som forælderen er dømt for, må det generelt skulle indgå, hvis barnet har været vidne til kriminalitet i øvrigt. Dog må det ud fra ovenstående kunne udledes, at lovgiver mener, at det bør have særlig betydning, at barnet har overværet netop den forbrydelse, som den kriminelle forælder er dømt for.

I Roskilde-dommen²⁰⁸ lægger byretten vægt på, at de seksuelle overgreb, blandt andet er begået mod faderens egen datter. Det skaber en risiko for, at den anden datter ligeledes kan blive udsat for en forbrydelse. Dette skal ses i lyset af, at faderen er dømt for incest.²⁰⁹ Dette stemmer overens med hensynet til at skærme barnet samt at beskytte barnet mod selv at blive udsat for en forbrydelse.²¹⁰ Derudover viser det, at det kan have praktisk betydning, hvem offeret er, eftersom domstolene i nærværende sag tillægger dette vægt.

Af byrettens begrundelse i Frederiksberg-dommen²¹¹ fremgår det, at faderen er:

---

²⁰⁶ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁰⁷ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁰⁸ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

²⁰⁹ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 210.

²¹⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

²¹¹ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen.

“...tiltalt for vold og ulovlig tvang mod M, samt har fået et tilhold mod at kontakte M og B.”²¹²

Volden er begået mod moderen, hvorfor der er tale om et familiemedlem til barnet. Det fremgår ikke eksplicit, hvorvidt byretten lægger vægt på, at forbrydelsen er begået mod et familiemedlem, men dette har formentlig haft en betydning for sagens udfald. Havde det været uden betydning, at forbrydelsen var begået mod moderen, må det antages, at dette ikke ville have fremgået af begrundelsen, som det gør i nærværende sag. Det stemmer imidlertid også overens med forarbejderne at inddrage, at forbrydelsen er begået mod et familiemedlem, idet der er tale om et forhold, som lovgiver mener *skal* indgå i vurderingen.

Horsens-dommen²¹³ omhandler en fader, som ved tidligere dom har fået den fulde forældremyndighed over sine to børn. Faderen er idømt 12 års ubetinget fængsel og udvisning af Danmark for at have dræbt børnenes moder samt usømmelig omgang med hendes lig. Børnene er anbragt på et opholdssted. Statsforvaltningen og familieretten har tidligere truffet afgørelse om, at advokat V, skal have forældremyndigheden over børnene. Faderen har nedlagt påstand om, at han skal have forældremyndigheden over børnene.

Landsretten lægger blandt andet vægt på, at faderen er dømt for drab på børnenes moder. Dette er i overensstemmelse med forarbejderne, hvoraf det fremgår, at hvis forbrydelsen er begået over for et familiemedlem, skal dette inddrages i vurderingen. Hensynet er, at beskytte og skærme børnene, og forsøge at forhindre, at de enten bliver vidner til eller udsat for en forbrydelse selv.²¹⁴

Forældreegnethed

Formodningsreglen i FOL § 4 a indikerer, at der må foreligge en klar sammenhæng mellem bestemmelsens former for kriminalitet og forældreegnetheden. Fælles for de omfattede strafferetlige bestemmelser er, at disse alle er grove og enten direkte eller indirekte skader et andet menneske. Med vedtagelsen af FOL § 4 a, formodes det, at alle forældre, som er dømt for en af bestemmelsens former for kriminalitet, ikke er egnede til at drage omsorg for sit barn. Dette kan imidlertid være problematisk, da den kriminelle handling ikke nødvendigvis har betydning for forældreegnetheden. Blot fordi man har udsat en anden for grov vold, er det ikke ensbetydende med, at man ikke kan drage den fornødne

---

²¹² TFA2020.80, Frederiksberg-dommen, s. 1.

²¹³ TFA2020.193, Horsens-dommen.

²¹⁴ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

omsorg for sit barn. Lovgiver har imidlertid forsøgt at imødekomme dette ved, at en forælder kan have forældreansvar, såfremt dette vurderes bedst for barnet.

I artiklen²¹⁵ fremkommer de med et eksempel, hvor de finder det problematisk, at der udelukkende på grund af den kriminelle handling er en formodning om, at forælderen ikke kan have forældreansvar. Eksemplet, forfatterne berører, er manddrab begået i forbindelse med en verserende bandekonflikt.

De gør her gældende, at det er svært at forestille sig:

“... at den danske stat kan godtgøre, at banderelaterede drab i sig selv skal kunne begrundes, at forælderen ikke har samvær med sit barn.”²¹⁶

De mener endvidere, at for, at den danske stat kan godtgøre dette, kræver det, at de ligeledes kan påvise, at der er en direkte forbindelse mellem kriminaliteten og forælderen forældreansvar.²¹⁷ Af forarbejderne fremgår der imidlertid ingen dokumentation for, at kriminaliteten har en direkte, negativ indvirkning på forældreansvaret.²¹⁸ Idet lovgiver ikke har kunne påvise, hvordan kriminelle handlinger, som ikke nødvendigvis er begået mod barnet eller et andet familiemedlem, har en negativ betydning for forælderen forældreansvar, er det svært ikke at være enige med forfatterne af artiklen. Der må imidlertid være flere eksempler på, at den kriminelle handling ikke, uden videre, har en tilknytning til forælderen forældreansvar. Dette især i de tilfælde, hvor den kriminelle handling, er blevet begået, mod andre end barnet eller et andet familiemedlem. Herunder også tilfælde, hvor den kriminelle handling, er blevet begået, flere år forinden barnet er kommet til verden. Der kan eksempelvis være tale om en forælder, som bliver idømt en ubetinget fængselsstraf for grov vold eller vold med døden til følge, mod en person, som barnet og familien ingen relation har til. Selvom forælderen har begået denne form for kriminel handling, og er blevet løsladt flere år forinden barnet kom til verden, vil der stadig være en formodning imod, at forælderen kan drage den fornødne omsorg for sit barn. Dette indikerer, at lovgiver sidestiller den kriminelle handling med forældreansvaret.

---

²¹⁵ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020). Betydningen af forældres kriminalitet for vurderingen af forældreansvar. U.2020B.191.

²¹⁶ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 198.

²¹⁷ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 198.

²¹⁸ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 198ff.

Ud fra ovenstående må det antages, at det er af stor betydning for sagens udfald, hvem offeret er, i hvilken kontekst forbrydelsen er begået samt karakteren af forbrydelsen.

Retspolitiske betragtninger vedrørende karakteren af forbrydelsen.

Efter vores vurdering, må det være af stor betydning for ”helhedsvurderingen”, hvorvidt den kriminelle handling er blevet begået mod en, for barnet fremmede person eller en person, som barnet har en særlig tilknytning til. Dette behøver nødvendigvis ikke at være et familiemedlem, men kan også være en ven af familien eller en klassekammerat, det afgørende er blot, at det er en person, som barnet har en tilknytning til. Endvidere mener vi, at konteksten for den kriminelle handling også bør spille en central rolle i ”helhedsvurderingen”, da en kriminel handling for eksempel i forbindelse med en verserende bandekonflikt ikke nødvendigvis har betydning for, hvorvidt forælderen er i stand til at drage den fornødne omsorg for sit barn. Er kriminaliteten begået mod en for barnet fremmede person eller er kriminaliteten blevet begået i en kontekst, som er familien uvedkommende bør dette tale for, at undtagelsen i FOL § 4 a finder anvendelse.

Dette bakkes op af artiklen, eftersom det fremgår deraf, at de mener det bør indgå som formildende i vurderingen, hvis *”kriminaliteten isoleret set er familien uvedkommende”*.²¹⁹

3.8.2. Tidsmæssigt perspektiv

Tidspunktet for kriminaliteten

Det er relevant for ”helhedsvurderingen” at inddrage det tidsmæssige aspekt, for den kriminelle handling. Herunder tidspunktet for, hvornår den kriminelle handling blev begået.

Det fremgår blandt andet af forarbejderne, at:

*”I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, skal endvidere indgå (...) den tid, der er forløbet, siden forbrydelsen.”*²²⁰

---

²¹⁹ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 199.

²²⁰ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

Her understreger lovgiver, at tidspunktet for forbrydelsen skal indgå i ”helhedsvurderingen”. En forbrydelse, der er begået for nyligt, må dermed skulle tillægges større vægt end en forbrydelse, der ligger en årrække tilbage. Dette må samtidig indikere, at en forbrydelse, som er begået for nyligt, i højere grad kan få betydning for, hvorvidt det er til barnets bedste at have kontakt med den kriminelle forælder, og dermed om undtagelsen finder anvendelse.

Med ordene *endvidere indgå*, viser lovgiver, at tidspunktet for forbrydelsen skal *indgå* i ”helhedsvurderingen”, sammen med *andre* forhold. Dette må forstås således, at der ikke udelukkende kan træffes afgørelse ud fra tidspunktet for forbrydelsen, men at flere forhold skal inddrages i vurderingen.

I Roskilde-dommen²²¹ lægger byretten, blandt andet, vægt på, at den kriminelle handling “*er begået for relativt nyligt*”.²²² Dermed inddrager byretten, tidspunktet for den kriminelle handling i deres samlet vurdering. Forholdet er dog ikke det eneste byretten lægger vægt på, eftersom de ikke lader forholdet stå alene. Byrettens inddragelse af forholdet er derfor i overensstemmelse med det forarbejderne lægger op til.

I Frederiksberg-dommen,²²³ hvor en fader er idømt en ubetinget fængselsstraf for kvalificeret vold, inddrager landsretten ligeledes tidspunktet for den kriminelle handling:

*“... der må lægges afgørende vægt på, at F's dom for grov vold ikke ligger en længere årrække tilbage.”*²²⁴

Landsretten tillægger tidspunktet for den kriminelle handling stor betydning i sagen, da det fremgår, at der lægges *afgørende vægt* på det faktum, at den kriminelle handling ikke ligger en *årrække tilbage*. Dette er dog ikke det eneste landsretten lægger afgørende vægt på, da den ligeledes lægger afgørende vægt på polititilholdet.

Det fremgår ikke af forarbejderne, hvilken vægt lovgiver har ment, at tidspunktet for den kriminelle handling skal have. Til gengæld er der ingen tvivl om, at lovgiver mener, at forholdet skal inddrages i ”helhedsvurderingen”. Eftersom det er uklart, hvilken vægt den kriminelle handling må tillægges, kan det diskuteres, hvorvidt formuleringen i forarbejderne forhindrer, at tidspunktet tillægges

---

²²¹ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

²²² TFA2021.453, Roskilde-dommen, s. 3.

²²³ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen.

²²⁴ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen, s. 3.

afgørende vægt. Når noget får *afgørende vægt* må det betyde, at det har været afgørende for sagens udfald. Samtidig må det indikere, at der også er andre forhold, som har betydning, men at disse ikke nødvendigvis har afgørende betydning for sagens udfald. Af forarbejderne fremgår det alene, at tidspunktet skal inddrages som ét ud af flere forhold. Eftersom Frederiksberg-dommen²²⁵ ikke kun lægger afgørende vægt på tidspunktet for den kriminelle handling, men ligeledes på polititilholdet, har flere forhold haft betydning for sagens udfald.

Alder

Yderligere er forælders alder på tidspunktet for kriminaliteten samt tidspunktet for løsladelsen forhold, som kan have betydning for ”helhedsvurderingen”.

Af forarbejderne fremgår det, at:

*“Det for-hold, at der foreligger særlige omstændigheder, såsom at forælderen var meget ung, da kriminaliteten blev begået, eller at der er gået lang tid siden partens løsladelse, kan dog ikke i sig selv føre til, at undtagelsen vil finde anvendelse.”*²²⁶

Dette betyder, at selvom der foreligger særlige omstændigheder, i sagen, er dette ikke ensbetydende med, at undtagelsen finder anvendelse. Disse særlige omstændigheder kan nemlig *ikke i sig selv* medføre, at undtagelsen finder anvendelse, hvorfor domstolene kan inddrage dem, men de kan ikke lade dem stå alene. For, at undtagelsen finder anvendelse kræver det derfor, at der er flere forhold, som taler herfor. Desuden bemærkes det, at lovgiver har anvendt *såsom*, hvorfor andre forhold også kan udgøre en særlig omstændighed, der kan tillægges vægt.

Der lægges vægt på to forskellige forhold: At den kriminelle forælder var *meget ung*, og at det er *lang tid siden* forælderen blev løsladt. Hvornår en forælder er *meget ung*, fremgår ikke af forarbejderne, hvorfor det er svært at sige noget konkret herom. Eftersom der ikke blot står ung, men *meget ung*, indikerer dette dog, at forælderen ikke må have været særlig gammel, da kriminaliteten blev begået. Det kan ikke kommes nærmere, hvad der ligger i *meget ung*, men det er altså ikke nok, at forælderen blot var *ung*. Det andet forhold, der nævnes, omhandler, at det er lang tid siden, at forælderen blev løsladt. Det omhandler altså ikke, hvor lang tid det er siden, at kriminaliteten blev begået, men hvor

---

²²⁵ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen.

²²⁶ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

lang tid der er gået siden, at den kriminelle forælder udstod sin straf. Igen fremgår det ikke, hvad der ligger i *lang tid siden*, men det må trods alt lægges til grund, at løsladelsen ikke er sket for nylig. Det er dog ikke muligt at komme det nærmere.

Meget ung og *lang tid siden* kan være det samme, men er det nødvendigvis ikke. At forælderen var meget ung, da den kriminelle handling blev begået, er ikke ensbetydende med, at det er længe siden, at forælderen blev løsladt. Forælders unge alder på tidspunktet for den kriminelle handling, kan derfor indgå i vurderingen, uden, at det yderligere er et krav, at det også er længe siden, at forælderen er blevet løsladt. Dette begrundes i, at det er to separate forhold. Dog vil der også være flere situationer, hvor både forælderen var meget ung, på tidspunktet for kriminaliteten, samt at det er lang tid siden, at forælderen blev løsladt. Det kan derfor ikke udelukkes, at både den kriminelle forælders alder, på tidspunktet for den kriminelle handling, samt tidspunktet for løsladelsen har betydning for vurderingen af, hvad der er til barnets bedste. Forholdene kan være relevante i vurderingen af forælders evne til at drage omsorg for barnet samt risikoen for, at barnet udsættes for vold eller bliver vidne til vold.²²⁷ Dette begrundes formentlig i, at hvis det er lang tid siden, at forælderen blev løsladt eller var meget ung på tidspunktet for den kriminelle handling, så er der formentlig også en lavere risiko for, at barnet udsættes for vold eller lignende. Der er dog ingen tvivl om, at alderen ikke kan stå alene i bedømmelsen, men der skal være mere der taler for, at det er til barnets bedste at have kontakt med den kriminelle forælder.

Forældelse

Udover de ovenstående forhold, er det også relevant at undersøge, hvorvidt den kriminelle handling bliver forældet i forhold til forældreansvar.

Det fremgår af forarbejderne, at forbrydelsen ikke bør miste sin relevans:

“Grundet hand-lingernes karakter, herunder at der bl.a. er tale om personer, der er dømt for incest og voldtægt, finder ministeriet ikke, at der bør være en tidsgrænse, hvorefter forholdet ikke længere er relevant.”²²⁸

---

²²⁷ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²²⁸ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Lovgiver mener dermed, at uanset hvornår forbrydelsen er begået vil denne være af betydning for en sag efter FOL § 4 a. Selvom en forælder har afsonet sin straf for den kriminelle handling, vil denne fortsat kunne have betydning for forældrerens mulighed for kontakt med barnet. Dog er det værd at bemærke, at lovgiver ikke entydigt, gør det klart, at der ikke *er* en tidsgrænse, men i stedet benytter ordet *bør*. Med ordet *bør*, er der formentlig nogle situationer, hvor den kriminelle handling ikke længere har relevans for forældrerens mulighed for forældreansvar.

Idet der ikke er indbygget nogen tidsgrænse i FOL § 4 a, kan den kriminelle handling også få betydning for forældrerens mulighed for senere hen at anmode om en ændring af afgørelsen i sagen. En forælder kan anmode om en ændring af den trufne afgørelse vedrørende forældremyndighed, bopæl, samvær eller anden kontakt. Denne anmodning kan dog afvises, hvis ikke der er sket væsentlige ændringer siden afgørelsen blev truffet.²²⁹ Hvis den kriminelle handling ikke kan forældes, og afgørelsen er begrundet i den kriminelle handling, må det antages, at der ikke er sket væsentlige ændringer, hvorfor anmodningen kan afvises. Dermed vil det påvirke en forælders mulighed for at få ændret afgørelsen senere hen. Dette bakkes imidlertid op af artiklen,²³⁰ hvor forfatterne gør gældende, at det, at der ingen tidsgrænse er i FOL § 4 a, ikke kun får betydning for den første afgørelse, men også gør det “...vanskeligt at få prøvet sagen igen på et senere tidspunkt.”²³¹ Dermed mener de også, at hvis en afgørelse er begrundet i den kriminelle handling, så vil der ikke være sket væsentlige ændringer, hvorfor begrundelsen også vil have betydning for en anmodning efter FOL § 39.²³²

I forlængelse heraf, er det interessant at kigge nærmere på tidsgrænsen, udelukkende ud fra et strafferetligt perspektiv. Når en forælder bliver idømt en ubetinget fængselsdom for en kriminel handling, vil dette fremgå af forældrerens straffeattest. Der er imidlertid forskel på den private straffeattest og den offentlige straffeattest. Den kriminelle handling vil, på den private straffeattest, blive slettet efter fem år fra løsladelsen²³³ og slettes efter 10 år på den offentlige straffeattest.²³⁴ Dermed vil en tidligere kriminel forælder efter en årrække være “fri” fra sin kriminelle fortid og ikke længere være kriminel

---

²²⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 39.

²³⁰ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020). Betydningen af forældres kriminalitet for vurderingen af forældreegnethed. U.2020B.191.

²³¹ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 193.

²³² Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 193.

²³³ Justitsministeriet (2021), Kriminalregisteret § 11, stk. 3, nr. 4.

²³⁴ Justitsministeriet (2021), Kriminalregisteret, bilag 3.

i samfundets øjne. Dette bakkes ligeledes op af STRFL § 78, hvori det fremgår, at en kriminel person ikke mister sine “*borgerlige rettigheder*”.²³⁵

Som tidligere beskrevet, er der ingen tidsgrænse angående relevansen for en forælders kriminelle handling i FOL § 4 a, hvilket ikke er i overensstemmelse med reglerne vedrørende straffeattester. Man kan stille sig undrende overfor, at disse regler omkring straffeattest ikke er videreført til spørgsmålet om forældreansvar. Således, at når den kriminelle handling ikke længere fremgår af den offentlige straffeattest, at så ville den ej heller have betydning for muligheden for forældreansvar. Dette er imidlertid ikke tilfældet. I forlængelse heraf er det relevant at diskutere, hvorvidt FOL § 4 a får virkning, som en følgevirkning eller dobbeltstraf. Det må imidlertid ikke kunne anses for en straf, at en forælder ikke kan få forældreansvar, da dette alene vurderes ud fra et hensyn til barnet. Dog kan det diskuteres, om formodningen i FOL § 4 a, kan anses for en straf. Selvom en forælder har udstået sin straffedom og denne måske ovenikøbet ikke længere fremgår af straffeattesten, har dommen imidlertid stadig betydning for forælders mulighed for forældreansvar. Der kan her argumenteres for, at dette får virkning som en dobbeltstraf, idet straffedommen aldrig vil forsvinde i forhold til forældreansvarssager. Når en afgørelse begrundes i kriminaliteten og et tidsmæssigt perspektiv ingen rolle spiller i forældreansvarssager, så vil det også have betydning for forælders mulighed for at anmode om en ændret afgørelse. Dette skyldes, at en anmodning om en ændret afgørelse kræver, at der er sket væsentlige ændringer siden forrige afgørelse. Dette taler for, at FOL § 4 a får virkning som en dobbeltstraf. Det stemmer imidlertid ikke overens med forbuddet mod dobbeltstraf.²³⁶ På den anden side kan der argumenteres for, at der alene er tale om en følgevirkning, af den forbrydelse forælderen har begået. Dette skyldes, at trods formodningen, er der i FOL § 4 a en mulighed for, at den kriminelle forælder alligevel kan få forældreansvar, såfremt dette vurderes bedst for barnet.

Eftersom der netop er en mulighed for, at en forælder kan være omfattet af undtagelsen i FOL § 4 a, må det imidlertid anses som en følgevirkning og ikke en dobbeltstraf. Dette er dog udelukkende såfremt, der er en reel mulighed for, at undtagelsen vil kunne finde anvendelse.

Dette berøres også i artiklen,²³⁷ hvor forfatterne gør gældende, at formodningsreglen, sår tvivl om, hvorvidt der er tale om en følgevirkning, hvorfor det i stedet bør overvejes, om formodningsreglen

---

²³⁵ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 78, stk. 1.

²³⁶ Den Europæiske Unions Tidende, 30. marts 2010, Charteret, art. 50.

²³⁷ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 199.

kan anses for en dobbeltstraf eller tillægsstraf.²³⁸ Forfatterne kommer imidlertid ikke med deres bud på, om der så reelt er tale om en følgevirkning eller dobbeltstraf.

3.8.3. Barnets relation til forælderen

Yderligere er et af de forhold, som er oplyst i forarbejderne, barnets relation til forælderen.

“I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, skal indgå barnets relation til den pågældende forælder og barnets interesse i at bevare kontakten med denne...”²³⁹

Lovgiver gør her klart med ordet *skal*, at både barnets eget ønske om at have kontakt samt barnets relation til forælderen, *skal* indgå i vurderingen af ”barnets bedste”. Det må betyde, at hvis barnet har en nær relation til forælderen og selv udtrykker ønske om at bevare kontakten, taler dette for, at en forælder vil være omfattet af undtagelsen.

Med ordene *bevare kontakten*, opstiller lovgiver et krav om, at kontakten mellem barnet og forælderen allerede er eksisterende. Dette må omvendt betyde, at såfremt barnet og forælderen førhen ingen kontakt har haft, og barnet alligevel ytrer et ønske om dette, så er det ikke et moment, der *skal* indgå i vurderingen. Det kan ikke udelukkes, at der kan komme situationer, hvor det er til barnets bedste at opbygge en relation til en forælder, trods dennes kriminelle handling.

I Roskilde-dommen,²⁴⁰ hvor en fader er dømt efter STRFL § 210, fremgår det, at:

“Det forhold, at begge piger har givet udtryk for, at de savner deres far, kan ikke føre til en anden vurdering.”²⁴¹

Hvis et barn giver udtryk for et savn til en forælder, må det betyde, at der allerede er en relation mellem forælder og barn. I sagen giver pigerne udtryk for, at de savner deres fader, hvilket indikerer, at de har en tæt relation til deres fader. Dog fremgår det, at savnet til faderen ikke kan ændre formodningen om, at det ikke er til barnets bedste at have samvær og anden kontakt med barnet. Det fremgår af forarbejderne, at barnets relation til forælderen skal indgå i vurderingen, hvilket også er tilfældet i nærværende sag. Børnenes savn, må imidlertid antages at tale for, at det er for deres bedste fortsat at

²³⁸ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 199.

²³⁹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁴⁰ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

²⁴¹ TFA2021.453, Roskilde-dommen, s. 3.

have kontakt til deres fader. Dog mener domstolene ikke, at det er for børnenes bedste at have kontakt med deres fader. Det må antages, at den kriminelle handling, samt at den ene af døtrene tidligere har været et offer har haft betydning for sagens udfald. Derudover må det antages, at også døtrenes alder har haft betydning for ”helhedsvurderingen”. I sagen har hensynet til at beskytte døtrene vægtet højere end hensynet til at imødekomme deres savn til deres fader.

I Horsens-dommen²⁴² fremgår det af landsrettens begrundelse, at begge børn i forbindelse med sagen har gjort gældende, at de har en tæt relation til faderen og fortsat har samvær med faderen under hans afsoning. Endvidere har børnene ytret et ønske om, at faderen fortsat skal have den fulde forældremyndighed. Landsretten bemærker dog, at børnenes ønske om, at faderen fortsat skal have forældremyndigheden, skal ses i sammenhæng med, at børnene ikke er vidende om, at faderen er skyld i moderens død. Samtidig mener landsretten ikke, at børnene er bevidste om de konsekvenser, som det kan medføre, at faderen får forældremyndigheden over dem.

Landsretten vurderer, at: *“Under hensyn hertil kan der ikke lægges afgørende vægt på børnenes ønske.”*²⁴³ Børnenes ønsker har dermed været et moment i den ”helhedsvurdering”, som landsretten har foretaget. Dette er i overensstemmelse med forarbejderne om, at barnets relation til den kriminelle forælder samt barnets interesse i at bevare kontakten skal inddrages. Landsretten finder imidlertid ikke, at de har kunne lægge *afgørende* vægt på børnenes ønsker. Dette kan skyldes, at landsretten ikke finder, at børnenes ønsker opvejer de andre forhold, som indgår i ”helhedsvurderingen”, og det dermed ikke samlet set, kan være for børnenes bedste, at forældremyndigheden bliver tillagt faderen. Det kan synes overraskende, at børnenes ønsker ikke kan tillægges afgørende vægt, deres alder, på henholdsvis 15 og 16 år taget i betragtning. Dog skal dette formentlig ses i sammenhæng med, at landsretten ikke mener, at børnene kan overskue konsekvenserne, såfremt faderen får forældremyndigheden. Faderen er som nævnt idømt udvisning, hvorfor han ikke vil kunne blive i Danmark efter endt afsoning, hvilket ligeledes kan have haft betydning for sagens udfald.

3.8.4. Barnets alder

---

²⁴² TFA2020.193, Horsens-dommen.

²⁴³ TFA2020.193, Horsens-dommen, s. 4.

Det fremgår af FOL § 5, at barnets egne synspunkter altid skal være en omstændighed, der tages hensyn til i ”helhedsvurderingen”. Dette ses ligeledes ovenfor, angående forholdet omkring barnets relation til forælderen.

Det fremgår dog af forarbejderne, at:

“Barnets synspunkter, der bl.a. kan være fremkommet under en børnesamtale, skal tillægges vægt under hensyn til barnets alder og modenhed.”²⁴⁴

Dette understreger, at lovgiver mener, at i relation til FOL § 4 a, skal barnets synspunkter ligeledes tillægges vægt. Der skal dog tages hensyn til barnets alder og modenhed. Med ordene *hensyn til barnets alder og modenhed* indikerer det, at hvis barnet er særligt ungt eller særligt umodent, skal dets synspunkter vurderes i relation til dette. Således må et ældre og mere modent barns synspunkter skulle tillægges større vægt end et yngre og mere umodent barns.

Med ordet *og* viser lovgiver, at alder og modenhed *kan* hænge sammen, men at dette ikke nødvendigvis er tilfældet. Et barn på 13 år kan godt udvise samme modenhed som et barn på fem år, alt imens et barn på 10 år kan udvise en modenhed, som en på 15 år. Modenhed og alder skal derfor ikke ses som ét begreb, men skal vurderes individuelt.

Det fremgår yderligere af forarbejderne, at:

“Barnets synspunkter kan dog ikke stå alene, da der kan være situationer, hvor barnet ikke kan overskue konsekvenserne...”²⁴⁵

Lovgiver gør her tydeligt, at barnets synspunkter skal indgå i vurderingen, men at disse ikke alene kan afgøre udfaldet. Dette skyldes, at barnet i visse tilfælde, måske, ikke kan *overskue konsekvenserne*. Ordet *overskue*, skal ses i relation til barnets alder og modenhed. Et ældre og mere modent barn, har nemmere ved at overskue, hvilke konsekvenser det kan have at ytre et ønske om fortsat at have kontakt med den kriminelle forælder. Konsekvenser lægger sig op ad, hvad det kan få af betydning for barnet, hvis det for eksempel fortsat har samvær med en forælder, der er voldelig eller er dømt for seksualforbrydelser.

---

²⁴⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁴⁵ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

I de tre domme er alderen på børnene forskellige. I Frederiksberg-dommen²⁴⁶ er barnet omkring fire til fem år. Her tiltræder landsretten, at familieretten lægger vægt på barnets alder og vurderer, at denne taler for, at det ikke er til barnets bedste, at det har samvær med faderen. I dommen vedrørende incest er datteren, som bliver udsat for overgreb, 10-11 år, da faderen foretager den kriminelle handling,²⁴⁷ mens hun ved domsafsigelse er omkring 13 år og hendes lillesøster omkring syv år. I dommen hvor faderen slog moderen ihjel, er børnene henholdsvis 15 og 16 år.²⁴⁸

Det kan imidlertid undre, at børnenes udsagn i Horsens-dommen²⁴⁹ om, at de ønsker, at faderen skal have forældremyndigheden ikke har vægtet højere, deres alder og forarbejderne taget i betragtning. I forarbejderne anføres det, at alder og modenhed har betydning for, hvilken vægt domstolene kan tillægge barnets synspunkter. Landsretten kommenterer imidlertid ikke på børnenes alder, men finder, at der er andre omstændigheder, som gør, at der ikke kan lægges afgørende vægt på børnenes ønsker. Landsretten mener, at det ikke kan antages, at børnene kan overskue konsekvenserne af, at faderen har forældremyndigheden. Hvilket kan bero på, at børnene bor på et opholdssted, og udtalelser herfra tilsiger, at børnene har behov for pædagogisk støtte og guiding. Idet faderen er udvist af Danmark, er det uvist, hvorvidt børnene efter faderens afsoning kan blive boende på opholdsstedet eller skal flytte med faderen ud af landet.

Det er svært at sige noget generelt om alder, da der for det første ikke kan sættes lighedstegn mellem alder og modenhed, og der samtidig heller ikke kan sættes lighedstegn mellem alder og vægten af barnets synspunkter.

3.8.5. Aktualiteten af forbrydelsen

Et andet forhold, der er relevant for ”helhedsvurderingen” er aktualiteten af den forbrydelse den kriminelle forælder har begået. Dette indebærer, at såfremt forældrenes samlivsophævelse ”*helt eller delvist*”²⁵⁰ skyldes, at den ene forælder har begået en kriminel handling, vil dette ”*med vægt*”²⁵¹ indgå i ”helhedsvurderingen”. Hvilket samtidig må betyde, at såfremt forældrenes samlivsophævelse skyldes den ene forælders kriminelle handling, må det ej heller være til barnets bedste at have en relation til den kriminelle forælder. Eftersom forholdet blot skal indgå ”*med vægt*”,²⁵² betyder det, at forholdet

---

²⁴⁶ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen.

²⁴⁷ TFA2021.453, Roskilde-dommen, s. 4.

²⁴⁸ TFA2020.193, Horsens-dommen, s. 4.

²⁴⁹ TFA2020.193, Horsens-dommen.

²⁵⁰ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁵¹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁵² FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

ikke i sig selv kan medføre, at undtagelsen ikke vil finde anvendelse, men det vil dog give en indikation om, at undtagelsen ikke skal finde anvendelse.

3.8.6. Den anden forælders accept af forbrydelsen

I ”helhedsvurderingen”, spiller den anden forælders viden og accept omkring den kriminelle forælders gerning også en rolle. Dette står i modsætning til ovenstående omkring aktualiteten af forbrydelsen. Det fremgår af forarbejderne, at såfremt forældrene har opretholdt deres samliv, til trods for, et kendskab til den kriminelle handling, vil dette ligeledes være relevant for vurderingen.²⁵³ Det fremgår imidlertid ikke, hvordan det vil vægte. Der er dog alene tale om et forhold, som *kan* inddrages i ”helhedsvurderingen”. Dette skyldes formentlig, at det ikke i alle sager er relevant enten fordi der ikke foreligger oplysninger herom, eller fordi den anden forælder netop ikke har accepteret forbrydelsen. Dermed vil opretholdelsen af samlivet formentlig tale for, at undtagelsen skal finde anvendelse. Det er en forudsætning, at den anden forælder har været vidende om den kriminelle handling samt, at dette ikke har givet anledning til “...*bekymring for den dømte forælders omsorgsevne.*”²⁵⁴ Dette betyder omvendt, at såfremt forældrene har opretholdt deres samliv, selvom den kriminelle handling har givet anledning til bekymring, vil dette næppe tale for anvendelse af undtagelsen. Dermed er det ikke tilstrækkeligt, at forældrene har valgt at opretholde deres samliv, men det kræver, at den anden forælder ikke har haft en bekymring om den kriminelle forælders evne til at drage den fornødne omsorg.

Det fremgår yderligere af forarbejderne, at der i sammenhæng med den anden forælders accept, skal:

*“...være fokus på parternes relation til hinanden, herunder om der har været voldelig adfærd, eller den ene part af andre grunde har været tilbageholdende med at opløse samlivsforholdet og/eller rejse en forældreansvarssag.”*²⁵⁵

Lovgiver, har her taget hensyn til, at der kan foreligge en årsag til, at den anden forælder har “accepteret” forbrydelsen. Lovgiver gør det klart med ordet *fokus*, at dette kan være en vigtig faktor. Det fremgår, at årsagen kan være, at forældrenes relation er påvirket af en *voldelig adfærd*. Heri må ligge, at såfremt den kriminelle forælder udsætter, den anden forælder for vold, kan dette have betydning

---

²⁵³ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁵⁴ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁵⁵ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

for den anden forælders mulighed for at ophæve samlivet. Dette begrundes i en eventuel frygt for den kriminelle forælder. Det fremgår ikke, hvad voldelig adfærd dækker over, hvorfor det må antages, at der både kan være tale om fysisk og psykisk vold. Dette begrundes i, at både fysisk og psykisk vold kan medføre, at det er svært, at forlade sin samlever.

Derudover fremgår det af ovenstående, at der kan foreligge *andre grunde*, der kan medføre, at den anden forælder har været tilbageholdende med at ophæve samlivet. Det fremgår ikke yderligere, hvad der ligger i *andre grunde*, hvorfor det ikke entydigt kan fastslås. Dog kan et eksempel formentlig være, hvis den anden forælder er syg eller på anden vis er i en livssituation, hvor behovet for en samlever og dennes støtte, er så stort, at den anden forælder er tilbageholdende med at ophæve samlivet.

Af forarbejderne fremgår det imidlertid ikke, hvilken betydning det skal have, såfremt der har været en årsag til, at den anden forælder har været tilbageholdende med at ophæve samlivet. Det fremgår blot, at der skal være fokus på dette. Dog må det antages, at såfremt den anden forælder har haft en årsag til at blive i samlivet, på trods af den kriminelle handling, vil dette have betydning for ”helheds-vurderingen”.

3.9. Forældreansvarsloven § 15 a

Den 1. marts 2016 trådte FOL § 15 a i kraft.²⁵⁶ Bestemmelsen regulerer, hvad der skal ske, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død. Det er en betingelse for, at bestemmelsen finder anvendelse, at forældrene forinden havde fælles forældremyndighed, eller at den efterlevende forælder havde fuld forældremyndighed.²⁵⁷ Har den efterlevende forælder ikke del i forældremyndigheden, finder FOL § 15, stk. 3 anvendelse.²⁵⁸ Der skal her træffes afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden. Den efterlevende forælder og andre kan anmode om forældremyndigheden.²⁵⁹ Af FOL § 15 a, stk. 3 fremgår det, at i sager omfattet af FOL § 15 a, stk. 1 finder FOL § 13, stk. 2, 2. pkt. ligeledes anvendelse. Af FOL § 13, stk. 2, 2. pkt. fremgår det, at forældremyndigheden kan tildeles et ægtepar eller samlevende par i forening.

---

²⁵⁶ FT 2015-16, tillæg C, L 76, § 3.

²⁵⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 15 a, stk. 1.

²⁵⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 15 a, stk. 2.

²⁵⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 15, stk. 3.

Som nævnt kræver anvendelse af FOL § 15 a, at den ene forælder har forvoldt den anden forælders død. Heri ligger, at den ene forælder skal have overtrådt straffelovens bestemmelse for manddrab,²⁶⁰ vold med døden til følge²⁶¹ eller hensættelse i hjælpeløs tilstand.²⁶² Bestemmelsen kan ligeledes være relevant ved medvirken efter en af ovenstående lovovertrædelser.²⁶³

Det nye ved FOL § 15 a er, at uanset om barnet står uden forældremyndighed efter forælders død, så skal Familieretshuset tage stilling til forældremyndigheden. Dermed er det ikke en forudsætning, at forælderen eller en anden har anmodet om forældremyndigheden. Alene det, at en forælder har forvoldt den anden forælders død, er nok til, at Familieretshuset skal tage stilling hertil.²⁶⁴ Familieretshuset skal træffe afgørelse om forældremyndighed med udgangspunkt i, hvad der er til barnets bedste.²⁶⁵ Dermed skal der foretages en vurdering af, om det er bedst for barnet, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, eller om det er til barnets bedste, at forældremyndigheden tildeles en anden.²⁶⁶ Den tidligere fortrinsstilling om, at en efterlevende forælder havde fortrinsret til forældremyndigheden,²⁶⁷ blev ikke videreført i FOL § 15 a.²⁶⁸

FOL § 15 a har en nær tilknytning til FOL § 4 a, da begge omfatter manddrab. FOL § 4 a skal også inddrages, når der skal træffes afgørelse efter FOL § 15 a.²⁶⁹ Dermed kan der i dag ikke udelukkende kigges på FOL § 15 a, men denne skal ses i sammenhæng med FOL § 4 a.

Der foreligger imidlertid også visse forskelle på FOL §§ 15 a og 4 a. En af dem er, at STRFL § 250, kun er relevant i FOL § 15 a, og ikke i FOL § 4 a. Det kan undre, hvorfor den alene er omfattet af FOL § 15 a, men *ikke* er nævnt i FOL § 4 a. De i FOL § 4 a nævnte straffelovsbestemmelser er begrundet med, at de alle har til hensigt, at skade et andet menneske enten direkte eller *indirekte*, hvortil STRFL § 250, skulle synes at passe ind. Derudover er strafferammen efter STRFL § 250 fængsel i op til otte år,²⁷⁰ hvilket er en længere hjemlet straf, end flere af de andre

---

²⁶⁰ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 237.

²⁶¹ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 246.

²⁶² Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 250.

²⁶³ FT 2015-16, tillæg A, L 76, bemærkninger til § 1, nr. 2.

²⁶⁴ FT 2015-16, tillæg A, L 76, bemærkninger til § 1, nr. 2.

²⁶⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

²⁶⁶ FT 2015-16, tillæg A, L 76, bemærkninger til § 1, nr. 2.

²⁶⁷ FT 2015-16, tillæg A, L 76, de almindelige bemærkninger afsnit 1.

²⁶⁸ FT 2015-16, tillæg A, L 76, bemærkninger til § 1, nr. 2.

²⁶⁹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁷⁰ Justitsministeriet (2021), Straffeloven § 250.

straffelovsbestemmelser.²⁷¹ Eftersom STRFL § 250 kun er relevant i situationer efter FOL § 15 a, må dette betyde, at FOL § 4 a i disse tilfælde ikke vil kunne have betydning for en sags udfald, da det er uden for FOL § 4 as anvendelsesområde.

Derudover er der de åbenlyse forskelle på bestemmelserne, herunder, at FOL § 4 a vedrører ”*en part*”²⁷² og ikke kun en forælder, at FOL § 4 a også omfatter andre bestemmelser end dem, der handler om at forvolde et andet menneskes død, samt at FOL § 4 a omfatter alle typer af forældreansvar og ikke alene forældremyndighed. Yderligere, er ”barnets bedste” kun nævnt i FOL § 4 a og ikke i FOL § 15 a. Dette kan begrundes i, at hensynet til barnets bedste er et generelt princip efter FOL og, at det i forvejen er hjemlet, at *alle* afgørelser efter loven, skal træffes ud fra dette hensyn.²⁷³ Dette skaber imidlertid spørgsmålet om, hvorfor det anses nødvendigt, at dette hensyn er nævnt i FOL § 4 a.

Endelig må den største forskel imidlertid anses for, at være formodningsreglen. Der foreligger ikke en formodning imod forælderen i FOL § 15 a. Dette kan muligvis begrundes i, at i de af bestemmelsen omfattede situationer, vil børnenes anden forælder være død, hvorfor der ikke nødvendigvis er en anden omsorgsperson, der vil kunne tage forældreansvar. Dette vil kunne medføre, at man i disse situationer vil være mindre tilbøjelig til at fratage den efterlevende forælder, forældremyndigheden. Dette på trods af, at havde forælderen slået alle andre ihjel, end netop børnenes anden forælder, ville der være en formodning imod forælderen mulighed for forældreansvar. Selvom der ikke af FOL § 15 a fremgår en formodning imod, at den efterlevende forælder kan få forældremyndighed direkte, foreligger der alligevel en formodning, eftersom bestemmelsen skal ses i sammenhæng med FOL § 4 a. Dette ses også i Horsens-dommen,²⁷⁴ hvor sagen bliver afgjort efter FOL § 15 a, jf. FOL § 4 a. I sagen var der ikke sådanne særlige omstændigheder, som kunne godtgøre, at det var til børnenes bedste, at faderen alligevel fik forældremyndigheden trods formodningen. Dette viser, at det kan have betydning for en sag, at sager vedrørende FOL § 15 a også skal afgøres efter FOL § 4 a.

Det kan undre, at lovgiver har fundet det nødvendigt at have begge bestemmelser og derfor undlod at ophæve FOL § 15 a ved vedtagelsen af FOL § 4 a. Eftersom FOL § 4 a, alligevel har indflydelse på afgørelser efter FOL 15 a og derudover som udgangspunkt har et bredere anvendelsesområde, vil

---

²⁷¹ Justitsministeriet (2021), Straffeloven §§ 245, 245 a, 232.

²⁷² Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4 a.

²⁷³ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

²⁷⁴ TFA2020.193, Horsens-dommen.

FOL § 4 a, i langt de fleste tilfælde kunne træde i stedet for FOL § 15 a. Dog kan dette tænkes begrundet i, at der ikke ønskes den direkte formodning imod forælderen, eftersom den anden forælder er død. Det skal i denne sammenhæng nævnes, at FOL § 15 a, som ovenfor beskrevet omfatter STRFL § 250, hvilket FOL § 4 a ikke gør. Dette kan imidlertid næppe i sig selv begrunde, at begge bestemmelser skal eksistere.

4. Retstilstanden før 2019

I 2019 vedtog Folketinget en lovændring, der medførte, at § 4 a blev en del af FOL. Bestemmelsen omhandler, som tidligere beskrevet, sager hvor en forælder har begået visse former for kriminalitet, og det derfor formodes, at denne ikke bør have forældreansvar. Det er imidlertid interessant at undersøge, hvorledes sådanne sager blev løst ved domstolene, før FOL § 4 a trådte i kraft. Det er i denne sammenhæng nødvendigt at se nærmere på FOL §§ 4, 11, 17, 21 og 22.

4.1. Barnets bedste i afgørelser

Det fremgår af FOL § 4, at: "*Afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.*"²⁷⁵ I 2019, i forbindelse med ændringen af det familieretlige system, blev der tilføjet et punkt til bestemmelsen, hvoraf det fremgår, at barnets trivsel skal sikres, samt at barnet skal beskyttes mod vold.²⁷⁶ Fokus i dette afsnit er imidlertid, hvordan retstilstanden så ud før 2019, hvorfor andet punktum ikke vil blive belyst i nedenstående.

FOL § 4 vedrører alene "*afgørelser*"²⁷⁷ efter loven, hvilket står i modsætning til lovens § 1, der vedrører "*alle forhold*".²⁷⁸ Dermed er de myndigheder, der kan træffe afgørelse efter loven, herunder Familieretshuset og familieretten, forpligtet til at træffe afgørelse ud fra hensynet til barnets bedste.²⁷⁹ Afgørelser efter loven omfatter blandt andet afgørelser om forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt. Dette betyder, at afgørelser angående forældreansvar, altid, skal vurderes ud fra "*barnets bedste*".

---

²⁷⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4, 1. pkt.

²⁷⁶ Adolphsen, C. (2021), s. 50.

²⁷⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4, 1. pkt.

²⁷⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 1.

²⁷⁹ Adolphsen, C. (2021), s. 50.

4.2. Forældremyndighed

Når to forældre går fra hinanden, vil udgangspunktet være, at der vil være fælles forældremyndighed mellem dem. Såfremt forældre ikke kan blive enige om forældremyndigheden, skal der træffes en afgørelse herom efter FOL § 11. Dog kan den fælles forældremyndighed kun ophæves, såfremt det antages, at forældrene ikke kan samarbejde i et omfang, der er til barnets bedste.²⁸⁰

I 2012 blev ordlyden i FOL § 11 ændret. Før 2012 kunne forældremyndighed ophæves, såfremt der var tungtvejende grunde herfor. Efter 2012 blev det ændret til, at fælles forældremyndighed kun kan ophæves, hvis der foreligger samarbejdsvanskeligheder mellem forældrene, i en sådan grad, at de ikke kan samarbejde om barnet til barnets bedste. Det fremgår dog af bemærkningerne til FOL § 11, at de kriterier og hensyn, som blev inddraget før 2012, ligeledes skal inddrages ved vurderingen af ophævelse af fælles forældremyndighed efter lovændringen. Lovgiver begrundet det i, at disse kriterier og hensyn vil have betydning for samarbejdspotentialer.²⁸¹

Hvis den ene forælder ikke er i stand til at drage den fornødne omsorg for sit barn, kan dette løses ved, at den anden forælder får fuld forældremyndighed over barnet. En forælder, der forholder sig passivt i forhold til udøvelse af forældremyndigheden, eller en forælder, der lider af en psykisk lidelse eller har et misbrug, skal som udgangspunkt ikke have del i forældremyndigheden.^{282,283} Dette skal afgøres ud fra, om forælderen er i stand til at være forælder for sit barn på en måde, der er bedst for barnet.²⁸⁴

Derudover vil det have betydning for afgørelsen, om “... *en forælder har udøvet vold eller lignende mod den anden forælder, barnet eller andre i familien.*”²⁸⁵ Med *vold eller lignende* understreges det, at der også kan være andre former for kriminelle handlinger, som kan have betydning for afgørelsen. Dog må det betyde, at der skal være tale om en kriminel handling, som minder om vold, hvorfor der skal være tale om en form for personfarlig kriminalitet, det kan tænkes, at manddrab efter STRFL § 237 formentlig vil henhøre herunder. Det skal dog bemærkes, at der konkret er nævnt, at det samme

---

²⁸⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 11.

²⁸¹ FT 2011-12, tillæg A, L 157, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁸² FT 2011-12, tillæg A, L 157, de almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.1.1.

²⁸³ Adolphsen, C. (2021), s. 81.

²⁸⁴ Adolphsen, C. (2021), s. 81ff.

²⁸⁵ FT 2011-12, tillæg A, L 157, bemærkninger til § 1, nr. 1.

gælder, hvis den ene forælder har udsat barnet, den anden forælder eller et andet familiemedlem for seksuelle krænkelser.²⁸⁶

Yderligere stilles der krav til, at offeret enten er barnet selv eller en person, som barnet har en tilknytning til i form af et familiemedlem. Det må således betyde, at andre personer, som et barn kan have en tæt tilknytning til eksempelvis en klassekammerat ikke henhører herunder. Det kan undre, at det udelukkende er relevant, hvis offeret er et familiemedlem, og at det ikke er nok, at der blot er tale om en person, som barnet har en særlig tilknytning til. Dertil bemærkes det, at alene fordi barnet er i familie med en person, er det ikke ensbetydende med, at barnet har en tæt relation til denne. Lovgiver begrundet, at voldsudøvelsen skal inddrages i vurderingen, da denne kan påvirke hele familien, hvorefter det ikke nødvendigvis er til barnets bedste, at forældrene fortsat har fælles forældremyndighed.²⁸⁷ Lovgiver må derfor have vurderet, at hvis volden eller de seksuelle krænkelser er begået mod den anden forælder, barnet eller et andet familiemedlem, er der større risiko for, at denne har betydning for familien som helhed. Derfor kan det næppe anses for at være til barnets bedste, at en forælder, som har begået seksuelle krænkelser, vold eller lignende, har del i forældremyndigheden.

Som ovenfor beskrevet skal afgørelser efter loven træffes ud fra et hensyn til barnets bedste. Det betyder, at forældrene skal kunne samarbejde på en sådan måde, at det findes bedst for barnet, at den fælles forældremyndighed fortsætter.²⁸⁸ Der er ikke et krav om, at der skal foreligge enighed om altting mellem forældrene, men blot, at de uoverensstemmelser der må være, kan løses på en måde, så barnet skærmes.²⁸⁹ Der sondres mellem to typer af konflikter mellem forældre: Konflikter vedrørende samarbejde om barnet og konflikter vedrørende forældrenes indbyrdes relation.²⁹⁰ Såfremt konflikterne vedrører samlivsophør mellem forældrene, har det som udgangspunkt ikke betydning for forældremyndigheden. Vedrører konflikterne imidlertid samarbejdet angående barnet, skal der anlægges et "fremtidsperspektiv". Dette indebærer, at vurderingen skal ske med henblik på, om forældrene, i fremtiden vil kunne få samarbejdet til at fungere på en måde, der er til barnets bedste.²⁹¹

---

²⁸⁶ FT 2011-12, tillæg A, L 157, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁸⁷ FT 2011-12, tillæg A, L 157, bemærkninger til § 1, nr. 1.

²⁸⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 11.

²⁸⁹ Adolphsen, C. (2021), s. 80.

²⁹⁰ Adolphsen, C. (2021), s. 82.

²⁹¹ Adolphsen, C. (2021), s. 83.

4.2.1. TFA 2010.303

I TFA 2010.303 er en fader idømt en ubetinget fængselsstraf for blufærdighedskrænkelser mod andre børn end fællesbarnet. Moderen nedlægger påstand om, at hun skal have fuld forældremyndighed over deres fællesbarn efter FOL § 11. Faderen havde sidst samvær med sin datter i juli måned 2008.

Det bemærkes at afgørelsen er fra 2010, hvor ordlyden i FOL § 11 på daværende tidspunkt lød, at den fælles forældremyndighed alene kunne ophæves, hvis tungtvejende grunde talte herfor.

Byretten lægger vægt på, at datteren har haft bopæl hos moderen siden samlivsophævelsen i 2005, og at faderen frem til juli 2008 har haft et “*velfungerende*”²⁹² samvær med datteren. Det lægges endvidere til grund, at samværet alene blev afbrudt grundet faderens varetægtsfængsling. Desuden bemærker byretten, at faderen i 2009 blev dømt for blufærdighedskrænkelser.

Byretten når frem til, at der ikke er tungtvejende grunde, der taler for at ophæve den fælles forældremyndighed. Den dømmer efter FOL § 11, jf. § 4, hvorfor der i afgørelsen er taget stilling til barnets bedste.

Der foreligger en psykologisk undersøgelse af faderen, hvilken landsretten lægger vægt på i sin afgørelse. Moderen gør gældende, at hun har mistet tilliden til faderen og ikke kan eller vil samarbejde med ham. Landsretten tilkendegiver, at moderens manglende tillid kan begrundes, set i lyset af faderens psykologiske undersøgelse, hvorfor den manglende tillid findes berettiget.

Landsretten lægger altså vægt på, at forældrene næppe vil kunne samarbejde om fællesbarnet.

Dermed ændrer landsretten byrettens afgørelse, idet den finder, at der foreligger tungtvejende grunde til at ophæve den fælles forældremyndighed, jf. FOL § 11.

Det bemærkes, at landsretten ikke henviser til FOL § 4.

---

²⁹² TFA2010.303, s. 2.

4.2.2. TFA 2011.435

TFA 2011.435 omhandler en fader, som er idømt en ubetinget fængselsstraf for drab på moderens kæreste. Straffesagen er dog anket og afventer på tidspunktet, for afgørelsen af nærværende sag at komme i landsretten. Moderen til børnene nedlægger påstand om, at den fælles forældremyndighed over deres tre fællesbørn skal ophæves, og at hun skal have den fulde forældremyndighed. Børnene er ikke inddraget i sagen, da den ældste er frihedsberøvet, og de to yngste ikke er bekendte med faderens fængselsstraf. Byretten finder derfor, at det vil være til skade for børnene at blive inddraget i sagen.

Det bemærkes, at afgørelsen er fra 2011, hvor ordlyden i FOL § 11 på daværende tidspunkt lød, at den fælles forældremyndighed alene kunne ophæves, hvis tungtvejende grunde talte herfor.

Byretten finder ikke, at der er: “...*væsentlige og uovervindelige samarbejdsvanskeligheder mellem forældrene,...*”,²⁹³ som kan medføre, at den fælles forældremyndighed ophæves. Moderen gør gældende, at det er vanskeligt at indhente faderens skriftlige accept vedrørende blandt andet pasansøgninger, men eftersom faderen udtaler, at han ikke vil modsætte sig moderens ønsker herom, finder byretten, at grunden for moderens påstand ikke er “*uoverkommelig*”.²⁹⁴

Byretten finder ikke, at forældrenes samarbejdsvanskeligheder er så væsentlige, at de kan danne grundlag for at fratage faderen forældremyndigheden over børnene. Dermed kommer byretten frem til, at der skal forblive fælles forældremyndighed jf. FOL § 11.

Landsretten finder det ikke sandsynliggjort:

*“... at der foreligger sådanne alvorlige samarbejdsproblemer eller andre tungtvejende grunde, at det vil være bedst for børnene, at den fælles forældremyndighed ophører...”*²⁹⁵

Derved har landsretten vurderet, at forældrenes samarbejdsvanskeligheder ikke er så alvorlige, at de kan begrunde en fratagelse af faderens del af forældremyndigheden over deres fællesbørn. Dette skal muligvis ses i lyset af, at faderen har underskrevet en generalfuldmagt, som giver moderen lov til at

---

²⁹³ TFA2011.435, s. 1.

²⁹⁴ TFA2011.435, s. 1.

²⁹⁵ TFA2011.435, s. 2.

træffe alle væsentlige beslutninger alene. Dermed skal forældrene ikke blive enige om alle beslutninger vedrørende børnene, hvilket må antages at formindske mulige samarbejdsproblemer.

Landsretten finder, at faderens kriminelle handling ikke har medført, at han er uegnet til at have del i forældremyndigheden.

Til trods for, at faderen er dømt for manddrab, finder landsretten ikke, at det i sig selv er nok til at fratage faderen hans del af forældremyndigheden, jf. FOL § 11, jf. § 4.

4.3. Bopæl

Når to forældre har fælles forældremyndighed, kan der træffes afgørelse om, hvem der skal have fælles bopæl med barnet.²⁹⁶ Herved er der mulighed for i tilfælde af forældrenes uenighed alene at træffe afgørelse om bopæl, således at begge forældre bibeholder forældremyndigheden.²⁹⁷ Det er værd at bemærke, at det af bestemmelsen fremgår "*Har forældre fælles forældremyndighed*",²⁹⁸ dette må betyde, at der alene kan træffes afgørelse om, at et barn skal have bopæl hos en forælder, som har del i forældremyndigheden. FOL § 17 skal ses i sammenhæng med FOL § 3, stk. 1, hvoraf de beføjelser, som henholdsvis forældremyndighedsindehaveren og bopælsforælderen besidder, fremgår.

Når der træffes afgørelse om barnets bopæl, skal den træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.²⁹⁹ Dermed skal der foretages en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns forhold og omstændighederne i sagen.

Det fremgår af bemærkningerne til FOL § 17, at der:

*“... kan bl.a. lægges vægt på barnets tilknytning til forældrene, forældrenes personlige egenskaber og på hvordan barnet vil reagere ved eventuelt at skulle skifte institution, skole mv. som følge af en flytning.”*³⁰⁰

---

²⁹⁶ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 17.

²⁹⁷ Christensen, S. K. (2020), s. 325ff.

²⁹⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 17, stk. 1, 1. pkt.

²⁹⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

³⁰⁰ FT 2006-07, tillæg A, L 133, bemærkningerne til § 17.

Da der alene står *kan*, er der ikke tale om momenter, som domstolene er tvunget til at lægge vægt på i deres bedømmelse, men alene nogen, som de kan vælge at lægge vægt på. Endvidere står der *bl.a.*, hvilket betyder, at der ikke er tale om en udtømmende liste af momenter, men alene nogle eksempler herpå. Domstolene kan altså, når de foretager en konkret og individuel vurdering af barnets forhold, inddrage ovenstående momenter i deres bedømmelse.

4.4. Samvær

Den forælder, der ikke er bopælsforælder, kan i stedet være samværsforælder. Hvis forældrene er uenige om, hvorvidt en forælder skal have samvær og omfanget heraf, kan der efter anmodning træffes afgørelse herom.³⁰¹ FOL § 21, stk. 1 skal ses i sammenhæng med FOL § 19, hvoraf det fremgår, at barnet har ret til samvær med den forælder, som ikke er bopælsforælder. Når der træffes afgørelse omkring samvær, skal denne tage udgangspunkt i hensynet til barnets bedste.³⁰² Der skal foretages en konkret og individuel vurdering, og der kan derfor være stor forskel på, hvilken type samværsordning, der er den bedste for det enkelte barn. Samværsforælderens ønske om samvær, kan ikke gå forud for hensynet til barnet.³⁰³ For, at der kan træffes afgørelse om samvær, kræver det, at samværsforælderens selv har et ønske om samvær og dermed også et ønske om en afgørelse herom. Der er altså ingen pligt for samværsforælderens til at have samvær med barnet.³⁰⁴ Af vejledningen til forældreansvar fremgår det, at der ikke kan fastsættes samvær mod samværsforælderens ønske. Dette begrundes i, at kontakten med barnet skal være af egen fri vilje, samt af eget ønske, og ikke noget, det offentlige påtvinger samværsforælderens.³⁰⁵

Fastsættelsen af samvær skal "*hele tiden*"³⁰⁶ ske ud fra hensynet til barnets bedste og det behov det enkelte barn har for samvær med samværsforælderens. Endvidere skal der tages hensyn til barnets alder og udvikling.³⁰⁷ Dermed kan der også være forskel på, hvilken samværsordning, der eksempelvis er bedst for det enkelte barn i en søskendeflok. Alt efter barnets alder og modenhed skal der lægges

---

³⁰¹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 21, stk. 1.

³⁰² Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

³⁰³ Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 5.1.ff.

³⁰⁴ Christensen, S. K. (2020), s. 404ff.

³⁰⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 2.2.

³⁰⁶ FT 2006-07, tillæg A, L 133, bemærkningerne til § 21.

³⁰⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 5.1.

afgørende vægt på barnets holdning til samværsordningen.³⁰⁸ Udgangspunktet for fastsættelsen af en samværsordning er barnets perspektiv.³⁰⁹

I vejledningen til forældreansvarsloven er der oplyst forskellige momenter, som der *kan* lægges vægt på. Der er her tale om en ikke udtømmende liste. Momenterne er: Barnets alder og udviklingstrin, barnets holdning til samværet, barnets dagligdag, herunder for eksempel fritidsaktiviteter, samværsforælderen og barnets hidtidige kontakt, forældrenes samarbejdsevne herunder om der foreligger samarbejdsskikane, afstanden mellem forældrenes bopæle, barnets kontakt til søskende og andre praktiske forhold.³¹⁰

Desuden fremgår det af vejledningen, at samværsforælderenes kriminalitet kan medføre afslag eller ophævelse af samvær. Konkret er det nævnt, at for sædelighedsforbrydelser mod børn, samt vold mod barnet eller bopælsforælderen, er det særlig relevant at foretage en vurdering af, hvorvidt der skal være samvær.³¹¹

Af vejledningen fremgår det, at:

*”Samværsforælderenes kriminalitet kan efter en konkret vurdering føre til afslag på eller ophævelse af samvær alt efter det strafbare forholds art og grovhed. Dette er helt aktuelt ved sædelighedsforbrydelser mod børn, hvad enten der er tale om krænkelse over for det pågældende barn eller andre børn. Det samme er tilfældet, når kriminaliteten vedrører vold mod barnet og/eller bopælsforælderen.”*³¹²

Dermed kan samværsforælderenes kriminalitet indgå som et moment i den vurdering, som for hvert barn skal være individuel og tage afsæt i ”barnets bedste”. Det bemærkes, at der alene står *kan*, hvorfor det ikke er et krav, at samværsforælderenes kriminalitet skal inddrages. Det skal i vurderingen inddrages, hvilken type kriminalitet, der er tale om, samt grovheden heraf, hvilket viser, at dette kan have en betydning for afgørelsens udfald. Dette understreges med ordene *alt efter*. Dermed vises det,

---

³⁰⁸ Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 4.1.1.

³⁰⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 5.2.

³¹⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 5.2.

³¹¹ Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 13.1.2.3.

³¹² Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 13.1.2.3.

at såfremt der er tale om en særlig grov forbrydelse, vil dette tale for, at samværet skal ophæves. Endvidere fremgår det, at kriminaliteten er særligt aktuel i forbindelse med sædelighedsforbrydelser, og dette er uagtet om denne er sket over for barnet, som der ønskes samvær med, eller andre børn. Det samme gør sig gældende for vold mod barnet eller bopælsforælderen.

Hvis en forælder er fængslet, kan dette have betydning for forælderen mulighed for at have samvær med sit barn. Såfremt forældrene er uenige om, hvorvidt barnet skal have samvær med en forælder, som sidder i fængsel, vil der som udgangspunkt ikke være samvær med denne forælder. Hvis en forælder er frihedsberøvet, kan det i visse tilfælde ikke anses for at være til barnets bedste. Det har imidlertid betydning, hvorvidt samværet kan ske på en måde, der er tryk for barnet, samt at samværet kan anses som børnevenligt.³¹³

4.4.1. TFA 2012.111

TFA 2012.111 omhandler en fader, som af landsretten er idømt otte års ubetinget fængsel for blandt andet sædelighedsforbrydelser. Forbrydelserne var ikke begået over for datteren, som han søgte om samvær med. En børnesagkyndig frarådede samvær med faderen. Datteren er fra 2005 og dermed omkring seks år, og er ikke blevet inddraget yderligere i sagen.

Familiestyrelsen mener i den konkrete sag ikke, at der skal fastsættes samvær mellem faderen og hans datter. De begrundet det i kommunens oplysninger om, at moderen er utryk ved samvær mellem fader og datter, da faderen er dømt for seksuelle overgreb på mindreårige. Familiestyrelsen har lagt afgørende vægt på forbrydelseernes karakter, og at faderen ikke har set datteren i over tre år.

4.4.2. TFA 2012.114

I TFA 2012.114 afsoner en fader en ubetinget fængselsstraf på 12 år for at have dræbt sin tidligere kærestes 22-årige søn. Faderen anmoder Statsforvaltningen om samvær med sin datter. Statsforvaltningen afslår faderens anmodning. Til sagen har faderen vedlagt tre breve, hvor datteren på 13 år tilkendegiver, at hun savner sin fader, at hun håber, at de snart ses, og at datteren ønsker, at faderen snart besøger hende.

---

³¹³ Social- og Indenrigsministeriet (2007), Samværsvejledningen, afsnit 13.1.2.3.

Familiestyrelsen bemærker, at forholdene omkring datteren kun er fremkommet gennem oplysninger fra kommunen, faderen og moderen. Dette finder Familiestyrelsen ikke tilstrækkeligt, da de ikke mener, at datterens egne synspunkter er fremkommet, især hendes alder taget i betragtning. Familiestyrelsen har tillagt datterens alder på 13 år væsentlig betydning.³¹⁴ Familiestyrelsen traf ikke afgørelse i sagen, men sendte den tilbage til Statsforvaltningen til fornyet behandling, da de ikke mente, at sagen var tilstrækkeligt oplyst.

4.5. Anden kontakt

Forælderen, som ikke er bopælsforælder, kan anmode Familieretshuset om fastsættelse af anden kontakt med barnet. Familieretshuset eller familieretten kan efter FOL § 22, træffe afgørelse herom. Af FOL § 22 fremgår det, at anden kontakt med barnet kan være ”... *telefonsamtaler, brevveksling, elektronisk post, fotografier el.lign.*”³¹⁵ Idet der står *el.lign.*, er bestemmelsen ikke udtømmende. Der kan dermed være andre former for kontakt, som også henhører under denne bestemmelse. Ens for dem alle er, at der ikke er nogen fysisk kontakt mellem forælderen og barnet.

Det er værd at bemærke, at der efter FOL § 22, stk. 1, kræves særlige omstændigheder for, at der kan fastsættes anden kontakt med barnet i forbindelse med afgørelser om samvær. Anden kontakt kan særligt være relevant, hvis samværsforælderen har bopæl i udlandet, og der dermed er en begrænset kontakt mellem samværsforælderen og barnet. Samtidig kan det være relevant, hvis en forælder har fået afslag på samvær. Dog er det vigtigt, at hensynet til barnets bedste også er centralt i afgørelser om anden kontakt.³¹⁶

4.5.1. TFA 2012.111

I TFA 2012.111, har faderen, udover samvær, fremsat et ønske om et fotografi af datteren. Det fremgår af afgørelsen, at et fotografi kan være vigtigt for ens familiefølelse, og at denne form for anden kontakt, kan fastsættes eksempelvis, når samvær er afslået, som det er tilfældet i denne sag.³¹⁷ For, at denne form for anden kontakt kan fastsættes, kræver det dog; ”... *at dette er forsvarligt for barnet, og at en afgørelse herom må anses for bedst for barnet.*”³¹⁸ I afgørelser vedrørende anden kontakt er

---

³¹⁴ TFA 2012.114, s. 2.

³¹⁵ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 22, stk. 1.

³¹⁶ Social- og Indenrigsministeriet (2007), samværsvejledningen, afsnit 14.

³¹⁷ TFA2012.111, s. 2.

³¹⁸ TFA2012.111, s. 2.

det altså også hensynet til barnet, som skal gå forud, og der kan dermed ikke træffes afgørelse om anden kontakt, hvis ikke det menes at være til barnets bedste.

Familiestyrelsen mener ikke, at faderens dom for sædelighedsforbrydelser mod andre børn, står i vejen for, at han kan modtage et fotografi af datteren. Faderen får dermed medhold, og moderen skal sende et fotografi til faderen.

5. Sammenfatning af retstilstanden før og i dag

I dette kapitel vurderes det på baggrund af undersøgelserne i kapitel 3 og 4, i hvilket omfang FOL § 4 a reelt har haft betydning for retstilstanden på området.

Før ikrafttræden af FOL § 4 a, var der ikke en særskilt bestemmelse, som omhandlede forældre, der har begået en kriminel handling. Grundlaget for afgørelsen var dermed den samme, uanset om den ene forælder var kriminel eller ej. Afgørelsen skulle dermed træffes ud fra de enkelte bestemmelser vedrørende forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt. Desuden skulle FOL § 4 om ”barnets bedste” tages i betragtning, når der skulle træffes afgørelse om forældreansvar. Dermed eksisterede hensynet til barnets bedste, i disse sager, allerede før FOL § 4 a. Den store forskel ligger i, at der ved vedtagelsen af FOL § 4 a, blev indsat en formodning om, at en forælder, som har begået en af de i bestemmelsen nævnte former for kriminalitet, ikke kan få forældremyndighed, bopæl, samvær eller anden kontakt. Herefter skal der foretages en konkret og dybdegående vurdering af, om det alligevel er til barnets bedste, at forælderen har forældreansvar. Udgangspunktet har dermed ændret sig, eftersom der nu skal foretages en vurdering til barnets bedste, førend en kriminel forælder kan få forældreansvar.

5.1. Forældremyndighed

Det fremgår af FOL § 11, at en afgørelse om forældremyndighed kan føre til, at den ene får fuld forældremyndighed, såfremt der er samarbejdsvanskeligheder mellem forældrene. Dette betyder, at samarbejdsvanskeligheder udgør grundlaget for en afgørelse efter FOL § 11. Dermed ville sager, der i dag er omfattet af FOL § 4 a, før i tiden blive afgjort med afsæt i forældrenes samarbejdsvanskeligheder. Dertil skal det imidlertid nævnes, at før FOL § 4 a kunne en forælders seksuelle krænkelser, voldsudøvelse eller lignende mod barnet, den anden forælder eller et familiemedlem indgå i

vurderingen af forældremyndighed. Derfor kunne en forælders kriminelle handling allerede forinden FOL § 4 a få betydning for forældrens mulighed for forældremyndighed. Både vold og seksuelle krænkelse er i dag omfattet af FOL § 4 a, men denne omfatter flere forbrydelser, herunder eksempelvis manddrab og forbrydelser mod staten. Der kan argumenteres for, at manddrab før FOL § 4 a ville henhøre under *vold eller lignende*. Dermed ville det indgå i vurderingen, såfremt en forælder, havde begået manddrab mod et familiemedlem. Dog var der ikke tidligere en formodning for, at den kriminelle forælder ikke kunne få forældremyndighed, men det var alene et moment, som kunne inddrages i vurderingen.

Det skal dog bemærkes, at det af forarbejderne til FOL § 4 a fremgår, at der særligt for sager vedrørende forældremyndighed i vurderingen skal indgå, "*...hvorvidt forældrene kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste*."³¹⁹ Dermed er princippet fra FOL § 11 videreført til i dag. Samarbejdet mellem forældrene om "barnets bedste", bliver derfor en del af den "helhedsvurdering", som skal foretages. Det skal dog bemærkes, at samarbejdet ikke kan stå alene, da der er andre forhold, som *skal* inddrages i "helhedsvurderingen" heriblandt, hvorvidt kriminaliteten er begået over for et familiemedlem, samt om barnet har overværet kriminaliteten. Selvom forældrenes indbyrdes samarbejde er relevant både før og efter FOL § 4 a, er fokus i dag ikke alene på samarbejdet, hvilket det var tidligere. Med fokus på samarbejdsvanskeligheder, ser man på begge forældre, og hvordan de i fællesskab er i stand til at tage vare på deres barn. Det klare udgangspunkt er, at det er bedst for barnet, at forældrene har fælles forældremyndighed. Dette synspunkt er imidlertid ændret med FOL § 4 a. Som udgangspunkt ser man ikke på forældrenes indbyrdes relation, når en sag skal afgøres efter FOL § 4 a. Her bliver der i langt højere grad set på den kriminelle handling, som forælderen har begået, herunder blandt andet grovheden samt, hvornår den blev begået. Disse synspunkter indgår i "helhedsvurderingen" af, hvad der er til barnets bedste.

TFA 2011.435 kan sættes i relation til Horsens-dommen.³²⁰ Der er flere ligheder mellem de to afgørelser. I begge sager har faderen begået manddrab og er idømt en ubetinget fængselsstraf herfor. Begge sager vedrører spørgsmålet om forældremyndighed. Der er imidlertid forskel på, hvem der, i de to sager, er offer for faderens handling. I TFA 2011.435 er offeret moderens nye kæreste, mens det i Horsens-dommen³²¹ er moderen. Dette er også grunden til, at FOL § 15 a, alene er relevant i

---

³¹⁹ FT 2018-19, tillæg C, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.

³²⁰ TFA2020.193, Horsens-dommen.

³²¹ TFA2020.193, Horsens-dommen.

sagen, hvor offeret er børnenes moder. I begge domme er børnene mindst 11 år, dog tillægges børnenes udsagn ikke vægt i Horsens-dommen,³²² mens de slet ikke inddrages i TFA 2011.435.

Resultaterne er imidlertid forskellige, idet faderen i TFA 2011.435 beholder forældremyndigheden, mens faderen mister forældremyndigheden i Horsens-dommen.³²³ Skulle TFA 2011.435 afgøres i dag, ville det blive med hjemmel i FOL § 4 a. Dermed ville grundlaget for vurderingen være anderledes, og faderen ville som udgangspunkt få frataget forældremyndigheden, medmindre andet vurderedes bedst for børnene. Om dette imidlertid havde ændret udfaldet kan ikke entydigt fastslås. Det lægges til grund, at forældrene ikke har samarbejdsvanskeligheder i en sådan grad, at det vil skade børnene. Såfremt afgørelsen skulle afsiges efter FOL § 4 a, ville forældrenes samarbejdsvanskeligheder indgå som et led i ”helhedsvurderingen”, men dette forhold ville ikke kunne stå alene. Det bemærkes, at allerede da TFA 2011.435 blev afsagt, ville det have betydning for en sags udfald, såfremt ”den ene forælder har udøvet vold eller lignende”.³²⁴ Da manddrab må kunne anses for at henhøre under *eller lignende*, antages det, at landsretten i sin afgørelse, har inddraget drabet på moderens nye kæreste. Uanset dette har domstolene vurderet, at det ikke var til børnenes bedste at ophæve den fælles forældremyndighed. Ud fra dette, er det imidlertid mere vanskeligt at vurdere, hvorvidt afgørelsen havde fået et andet udfald i dag, eftersom det antages, at manddrabet allerede indgår i vurderingen, omend med en anden vægt. Dog kan der argumenteres for, at der efter vedtagelsen af FOL § 4 a skal mere til, førend en forælder, som har begået en kriminel handling, kan have del i forældremyndigheden. Dette begrundes i, at det kræver, at undtagelsen i FOL § 4 a finder anvendelse. Eftersom undtagelsen skal anvendes restriktivt,³²⁵ skal der større holdepunkter til for, at denne finder anvendelse end blot, at forældrene ikke har alvorlige samarbejdsvanskeligheder. Det antages dermed, at såfremt TFA 2011.435 blev afsagt i dag, ville resultatet blive, at faderen mistede forældremyndigheden.

Omvendt kan det være interessant at kigge på, hvorvidt Horsens-dommen ville have haft et andet resultat, hvis denne var blevet afsagt før FOL § 4 a. Faderen mister forældremyndigheden til fordel for, en for børnene, fremmede person. Idet sagen omhandler manddrab på børnenes moder ville sagen udelukkende være blevet bedømt efter FOL § 15 a. Eftersom faderen, forinden afgørelsen, havde fuld

---

³²² TFA2020.193, Horsens-dommen.

³²³ TFA2020.193, Horsens-dommen.

³²⁴ FT 2011-12, tillæg A, L 157, almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.1.1.

³²⁵ FT 2011-12, tillæg A, L 157, bemærkninger til § 1, nr. 1.

forældremyndighed over børnene, ville der skulle træffes afgørelse om, hvorvidt faderen ville kunne beholde den, eller om en anden skulle have forældremyndigheden.³²⁶ Afgørelsen ville også på dette tidspunkt skulle træffes ud fra, hvad der er til barnets bedste.³²⁷ Landsretten lægger i afgørelsen vægt på den børnesagkyndiges beskrivelse af faderen, hvilket i en vurdering inden FOL § 4 a formentlig også ville have haft betydning. Selvom der ikke ville have været en formodning imod, at faderen kunne have forældremyndighed over børnene, ville udfaldet nok alligevel have været det samme som i dag. Dette begrundes i, at hensynet til barnets bedste ligger til grund for både vurderingen efter udelukkende FOL § 15 a og for FOL § 15 a, jf. § 4 a.

I TFA 2010.303 mente byretten ikke, at den fælles forældremyndighed skulle ophæves, men det gjorde landsretten derimod. Både byretten og landsretten afgjorde sagen med udgangspunkt i forældrenes samarbejde. Byretten mente ikke, at der var tungtvejende grunde til ophævelse, mens landsretten mente, at samarbejdsvanskelighederne vejede så tungt, at disse kunne begrunde en ophævelse. Resultatet i TFA 2010.303 er ikke anderledes, end det må antages at ville være blevet i dag. Dog ville begrundelsen for resultatet have været anderledes. Det viser dermed også, at domstolene på trods af et andet retsgrundlag stadig nåede frem til det resultat, som det må antages, at sagen ville have fået efter FOL § 4 a.

5.2. Bopæl

Før FOL § 4 a, skulle afgørelser om bopæl træffes ud fra FOL § 17, jf. § 4. Hertil er der forskellige momenter, som der kunne lægges vægt på heriblandt barnets tilknytning til forældrene, samt hvordan barnet vil reagere på at skifte institution. Det var dog et krav, at forælderen havde del i forældremyndigheden for at kunne være bopælsforælder. Dette er imidlertid ikke ændret med indsættelsen af FOL § 4 a. Efter FOL § 4 a formodes det, at en forælder, som er dømt for en af bestemmelsens former for kriminalitet, ikke skal have bopæl sammen med barnet. Der kan alene træffes afgørelse om, at en forælder, som har begået en kriminel handling, kan få fælles bopæl, såfremt dette, efter ”helhedsvurderingen”, vurderes bedst for barnet. Af ovenstående momenter er barnets tilknytning til forældrene imidlertid et forhold, der ligeledes indgår i ”helhedsvurderingen”, hvorfor dele af grundlaget i dag er uændret. Derimod nævnes de andre momenter ikke som forhold, der skal indgå i ”helhedsvurderingen”, dermed ikke sagt, at de ikke *kan* indgå, eftersom der er tale om en konkret vurdering.

---

³²⁶ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 15 a.

³²⁷ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

I teorien har FOL § 4 a utvivlsomt ændret retstilstanden, eftersom grundlaget for, hvordan en afgørelse om bopæl skal træffes, er gjort bredere. Allerede fordi en forælder har begået en af bestemmelsesformer for kriminalitet formodes denne forælder at være uegnet til at være bopælsforælder.

5.3. Samvær

Før FOL § 4 a, blev afgørelser vedrørende samvær truffet ud fra FOL § 22, jf. FOL § 4. Afgørelsen var underlagt en konkret og individuel vurdering, hvor udgangspunktet for fastsættelse af samværsordning, var barnets perspektiv. Ved afgørelser vedrørende samvær kunne samværsforælders kriminelle handlinger medføre afslag eller ophævelse af samvær. Herudover var der særlig opmærksomhed på samværsforældre, som havde begået vold mod barnet eller bopælsforælderen samt sædelighedsforbrydelser mod børn. Efter indførelsen af FOL § 4 a, er udgangspunktet, at en kriminel forælder ikke kan få samvær med barnet, medmindre dette vurderes bedst for barnet.

Det bemærkes, at der allerede forinden FOL § 4 a var et særligt fokus på forældre, som har begået vold mod barnet eller bopælsforælderen samt sædelighedsforbrydelser, i afgørelser om samvær. Vedrørende sædelighedsforbrydelser er det uden betydning, hvorvidt forbrydelsen er begået mod barnet, som der ønskes samvær med, eller andre børn. I dag er sædelighedsforbrydelser omfattet af FOL § 4 a, mens det alene er vold efter STRFL §§ 245, 245 a og 246, som er omfattet af bestemmelsen. Det må imidlertid betyde, at såfremt en samværsforælder, der ikke henhører under FOL § 4 a, har udsat barnet eller bopælsforælderen for vold, vil dette stadig kunne have betydning for samværsforælders mulighed for samvær med barnet. Dette skal imidlertid afgøres ud fra FOL § 22, jf. FOL § 4. Grunden til, at for eksempel STRFL § 244, ikke er omfattet af FOL § 4 a, kan være, at der ikke er tale om en ligeså så grov handling som de andre omfattede bestemmelser. Dog er det stadig et moment, der skal indgå i en vurdering om samvær. Det synes imidlertid ikke nødvendigt, at formodningen i disse tilfælde er imod forælderen.

Desuden bemærkes det, at der tidligere alene var et særligt fokus på vold mod barnet eller bopælsforælderen samt sædelighedsforbrydelser mod børn. I FOL § 4 a, er der inddraget flere former for kriminalitet, hvorfor det ikke udelukkende er ovenstående former for kriminalitet, som er relevante i samværsafgørelser længere. Dermed er det ikke kun vold mod barnet eller bopælsforælderen, som i

dag kan have betydning for muligheden for samvær, men alene det, at samværsforælderen er idømt frihedsberøvelse for vold.

Både TFA 2012.111 og Roskilde-dommen,³²⁸ omhandler fædre, som er idømt en ubetinget fængselsstraf for sædelighedsforbrydelser. I begge sager kommer henholdsvis Familiestyrelsen og landsretten frem til, at der ikke skal fastsættes samvær mellem fader og datter. Dette betyder, at en forælders dom for sædelighedsforbrydelser, har haft betydning for en sags udfald, både før og efter FOL § 4 a.

I TFA 2012.111 er datteren ikke blevet inddraget yderligere i sagen, mens i Roskilde-dommen³²⁹ har døtrene tilkendegivet, at de savner deres fader, hvilket retten imidlertid ikke har vejet tungt nok til at tildele faderen samvær. Yderligere ses det i TFA 2012.114, at Familiestyrelsen undlod at træffe afgørelse i sagen, men sendte den tilbage til Statsforvaltningen til fornyet behandling, da de ikke mente, at datterens synspunkter var fremkommet. Her lagde Familiestyrelsen afgørende vægt på, at barnets alder og modenhed tilsagde, at hendes synspunkter skulle tillægges vægt ved vurderingen af samvær. Afgørelserne viser, at selvom barnet inddrages i sagen, er det ikke ensbetydende med, at barnets udsagn får afgørende betydning for sagens udfald. Det er dog utvivlsomt, at det både før og efter FOL § 4 a har været væsentligt at inddrage barnets synspunkter, men at dette ikke nødvendigvis har afgørende betydning for sagens udfald.

Var Roskilde-dommen³³⁰ blevet afgjort før FOL § 4 a, havde denne formentlig fået samme udfald, som efter FOL § 4 a. Dette begrundes i, at der som tidligere nævnt også var fokus på sædelighedsforbrydelser mod børn inden FOL § 4 a.

Frederiksberg-dommen,³³¹ omhandler en fader, som var idømt ubetinget fængsel for vold mod moderen til barnet. Eftersom vold mod bopælsforælderen, som moderen er i denne sag, også havde betydning for en sags udfald tidligere, ville faderen formentlig heller ikke have fået samvær med sin søn, hvis denne sag var blevet bedømt før FOL § 4 a.

Dette bakkes endvidere op af artiklen, hvor forfatterne gør gældende, at det er:

---

³²⁸ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

³²⁹ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

³³⁰ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

³³¹ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen.

“...vores klare opfattelse, at samværet også ville være blevet ophævet før bestemmelsen [FOL § 4 a] blev indsat i loven.”³³²

5.4. Anden kontakt

Før FOL § 4 a kunne der i særlige tilfælde træffes afgørelse om anden kontakt i medfør af FOL § 22. Dette krævede imidlertid, at det var til barnets bedste, jf. FOL § 4. I dag er det stadig kun i særlige tilfælde, at der tages stilling til anden kontakt. Efter indførelsen af FOL § 4 a er der en formodning imod, at der skal fastsættes anden kontakt mellem barnet og den kriminelle forælder. Der kan dog fastsættes anden kontakt med en kriminel forælder, hvis dette vurderes bedst for barnet. Hensynet til barnet går forud for hensynet til forælderen, hvorfor det ikke er tilstrækkeligt, at forælderen ønsker den anden kontakt.

I TFA 2012.111, får en fader fastsat anden kontakt i form af, at moderen skal sende et fotografi af fællesbarnet til faderen. Det må imidlertid anses som usandsynligt, at resultatet i dag ville føre til, at faderen var omfattet af undtagelsen, idet begrundelsen for tilkendelsen af fotografiet alene er, at der ikke er forhold, som taler imod det. Tidligere var argumentationen nemlig, hvorvidt der var forhold, som kunne tale imod fastsættelsen af anden kontakt. Eftersom lovgivers hensigt i dag alene har været, at undtagelsen skal bruges restriktivt, er der umiddelbart intet som taler for, at faderen vil være omfattet af undtagelsen i dag.

At TFA 2012.111 formentlig ville få et andet resultat i dag, støttes endvidere af Caroline Adolphsen.³³³

5.5 Delkonklusion

Ud fra ovenstående er det relevant, at se nærmere på, om FOL § 4 a, har fået reel betydning for den nuværende retstilstand, eller om FOL § 4 a alene er symbollovgivning.

Lovgiver begrundes vedtagelsen af FOL § 4 a med, at der:

---

³³² Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 195.

³³³ Adolphsen, C. (2021), s. 163.

“...fra tid til anden [opstår] situationer, hvor det kan overvejes, om beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven er tilstrækkelig stærk i situationer, hvor en forælder er dømt for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, og der uanset dette forhold træffes afgørelse om, at den pågældende forælder har del i forældremyndigheden over barnet, eller der fastsættes samvær med den pågældende forælder.”³³⁴

Dermed mener lovgiver, at der har været sager, hvor en kriminel forælder har fået forældreansvar, selvom disse forældre ikke skulle have haft det. Det må formentlig betyde, at lovgiver ikke mener, at der har været tilstrækkelig med mulighed for at fratage en forælder forældreansvar, når denne er dømt for personfarlig kriminalitet, før FOL § 4 a.

Lovgiver mener ikke, at der skal være tvivl: *“...om muligheden for at beskytte barnet og forpligtelsen til at sætte barnets bedste højest...”*³³⁵ i sager, hvor en forælder er dømt for visse former for personfarlig kriminalitet. Dermed mener lovgiver ikke, at det tidligere har været klart nok, at hensynet til barnets bedste også skal gå forud for hensynet til den kriminelle forælder. På den baggrund har lovgiver indsat denne formodning imod, at en forælder, som er dømt for visse former for personfarlig kriminalitet, skal have forældreansvar.

I forhold til, hvorvidt der reelt blot er tale om symbollovgivning, skal det på den ene side anføres, at allerede forinden FOL § 4 a, skulle afgørelser træffes ud fra hensynet til barnets bedste. Dermed er og var hensynet det samme både før og efter FOL § 4 a. Man taler om symbollovgivning, når lovgivningen ikke gør en forskel, men i stedet skal give et indtryk af, at lovgiver er handlekraftig på området.³³⁶ Derfor kan man spørge sig selv, vil FOL § 4 a reelt gøre en forskel?

Der er flere ting, der taler for, at FOL § 4 a har betydning for retstilstanden. Det er åbenlyst, at indførelsen af formodningsreglen har ændret grundlaget for, hvordan sagerne skal afgøres. Dette binder i den formodning, som den kriminelle forælder har imod sig, allerede forinden der træffes afgørelse herom. Formodningen har dermed skabt en større sandsynlighed for, at en kriminel forælder ikke vil opnå forældreansvar, såfremt denne er omfattet af bestemmelsen.

---

³³⁴ FT 2018-19, tillæg C, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

³³⁵ FT 2018-19, tillæg C, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

³³⁶ Jensen, J. N. (2010).

Derudover ses det i relation til især forældremyndighed og bopæl, at grundlaget for bedømmelsen er blevet udvidet. I forhold til forældremyndighed, har FOL § 4 a, gjort det muligt at ophæve fælles forældremyndighed med en anden begrundelse end samarbejdsvanskeligheder. Samarbejdsvanskeligheder indgår stadig i vurderingen, men vil ikke kunne stå alene i dag, hvorfor dette i stor grad taler for, at FOL § 4 a, har haft betydning for retstilstanden i relation til forældremyndighed. I dag er fokus på den kriminelle handling, som forælderen har begået, hvilket har betydning for alle afgørelser om forældreansvar. Dog kunne der også tidligere lægges vægt på, om forælderen havde begået vold eller sædelighedsforbrydelser, dette dog kun i relation til samvær og forældremyndighed. Dette fokus på den kriminelle handling omfatter ikke alene vold og sædelighedsforbrydelser i dag, men er udvidet til også blandt andet at omfatte terrorbestemmelser. Derudover er det ikke kun i relation til forældremyndighed og samvær, men omhandler alle afgørelser vedrørende forældreansvar. Dette er alt sammen noget, der taler for, at FOL § 4 a har haft betydning for retstilstanden.

Ydermere indikerer flere af de inddragede afgørelser, at FOL § 4 a har haft betydning for retstilstanden. Herunder TFA. 2011.435 og TFA. 2012.111, hvor det ud fra ovenstående kan tænkes, at resultatet i dag havde været anderledes. Dette viser, at der førhen forekom tilfælde, hvor FOL § 4 a i praksis reelt havde gjort en forskel. Dette taler i afgørende grad for, at FOL § 4 a, i visse tilfælde har haft betydning for retstilstanden.

Derimod fremgår det af FOL § 4 a, at der er en undtagelse til formodningsreglen. Trods formodningen kan den kriminelle forælder tildeles forældreansvar, hvilket imidlertid kræver, at det vurderes bedst for barnet. FOL § 4 a, har derfor ikke fuldstændig frataget den kriminelle forælder forældreansvar, men alene indsat en formodning herom, hvilket taler imod, at FOL § 4 a har haft betydning for den nuværende retstilstand. Selvom ”barnets bedste” ikke tidligere var indskrevet i de enkelte bestemmelser, er der ingen tvivl om, at hensynet til barnets bedste også tidligere skulle iagttages, jf. FOL § 4. At afgørelser om forældreansvar skal træffes ud fra hensynet til barnets bedste, er dermed ikke et nyt hensyn, der kom med FOL § 4 a, hvilket ligeledes taler imod, at denne reelt har haft en betydning for retstilstanden. Desuden var det allerede før FOL § 4 a muligt at fratage en forælder forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt, hvorfor FOL § 4 a ikke har ændret dette. Eftersom FOL § 4 a, ikke skaber nye muligheder, men blot har ændret grundlaget for afgørelserne, taler dette imod, at FOL § 4 a, har haft betydning for retstilstanden.

Derudover var der i sager om samvær forud for FOL § 4 a et særligt fokus på en samværsforælder, som havde begået vold mod barnet eller bopælsforælderen samt sædelighedsforbrydelser. Det var derfor allerede inden FOL § 4 a muligt at afslå en anmodning om samvær med henvisning til ovenstående kriminelle handlinger. I forhold til forældremyndighed ville seksuelle krænkelser og vold eller lignende forud for FOL § 4 a også indgå i vurderingen af, om det var til barnets bedste at ophæve forældremyndigheden. Dog krævede det, at den kriminelle handling ville påvirke samarbejdspotentialet mellem forældrene. Dermed var det stadig forældrenes samarbejde, som var det centrale for afgørelsen. Eftersom de forbrydelser, der er nævnt i relation til samvær og forældremyndighed, er omfattet af FOL § 4 a, taler dette imod, at FOL § 4 a har haft betydning for den nuværende retstilstand.

Sammenfattende taler de nævnte afgørelser formentlig imod, at FOL § 4 a har haft betydning for retstilstanden. Dette skyldes, at det antages, at de fleste af afgørelserne formentlig ville have haft samme resultat i dag. Heriblandt TFA 2010.303 vedrørende forældremyndighed samt TFA. 2012.111 og TFA 2012.114 vedrørende samvær.

Dermed er der momenter, som taler for, at FOL § 4 a har haft betydning for retstilstanden, men også momenter, der taler imod. Den inddragede praksis viser både afgørelser, der i dag formentlig ville have fået et andet udfald, men også afgørelser, hvori udfaldet nok havde været det samme. Det er dog utvivlsomt, at grundlaget for afgørelserne har ændret sig. Dette begrundes i den nye formodningsregel, hvori fokus alene er på den kriminalitet som forælderen har begået.

Den store forskel ses i forbindelse med forældremyndighed, hvor der med indsættelsen af FOL § 4 a, er opstået en ny mulighed for at fratage en forælder forældremyndigheden. Tidligere kunne visse former for kriminalitet også have betydning for muligheden for at have forældremyndighed. Dog kunne en ophævelse af fælles forældremyndighed ikke alene begrundes i en forælders kriminelle handling. Dermed har FOL § 4 a haft en særlig stor betydning for retstilstanden vedrørende forældremyndighed.

Dette resulterer i, at bestemmelsen i visse tilfælde har været nødvendig for at skabe den retstilstand, vi har i dag, men i andre tilfælde har været ligegyldig, idet retstilstanden havde været den samme med eller uden bestemmelsen.

Hvor stor betydning FOL § 4 a har haft på retstilstanden, kan der ikke gives noget entydigt svar på. Det må dog konkluderes, at bestemmelsen formentlig kommer til at få betydning for nogle forældres muligheder for forældreansvar. Idet bestemmelsen formentlig i nogen grad kommer til at få betydning for retstilstanden, er der ikke udelukkende tale om symbollovgivning.

I den nævnte artikel stilles der også spørgsmålstegn ved, om bestemmelsen alene er symbollovgivning, eller om den vil få betydning i praksis. Forfatterne er af den opfattelse, at FOL § 4 a vil få stor praktisk betydning. Dette begrundes de i den snævre adgang til undtagelsen i bestemmelsen, hvorefter forælderen som udgangspunkt ikke vil få forældreansvar. De finder derfor, at Familieretshuset “...stilles (...) over for noget, der ligner en bunden opgave.”³³⁷

5.6 Tilføjelse af forbrydelser mod staten

Som tidligere nævnt, kom der i 2020 en ændring af FOL § 4 a, hvor forbrydelser mod staten blev tilføjet til bestemmelsens anvendelsesområde. Det er derfor relevant at se nærmere på, om denne lovændring har haft en større eller mindre betydning for retstilstanden efter FOL § 4 a.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen i 2020, at der særligt i relation til forældre dømt for forbrydelser mod staten skal være fokus på, hvorvidt der i straffedommen lægges vægt på, om barnet er i risiko for at blive udsat for ekstremisme og radikaliserings.³³⁸ Dette kan antyde, at lovgiver mener, at en forælders dom for forbrydelser mod staten, ikke automatisk er ensbetydende med, at barnet bliver udsat, eller er i risiko for at blive udsat, for radikaliserings og ekstremisme. Dette ændrer imidlertid ikke på, at nu når forbrydelser mod staten er indsat i FOL § 4 a, vil forælderen have formodningen imod sig, hvorfor muligheden for forældreansvar kræver, at dette konkret er til barnets bedste. Dette viser, at uanset om barnet udsættes for radikaliserings og ekstremisme, formodes det, at forældre ikke bør have forældreansvar, hvilket ikke var tilfældet før, forbrydelser mod staten, blev en del af FOL § 4 a. Dermed taler det for, at FOL § 4 a også i forhold til forbrydelser mod staten har haft betydning for retstilstanden.

På den ene side kan der argumenteres for, at lovændringen i 2020, har haft yderligere betydning for retstilstanden. Dette begrundes i, at før lovændringen, var de fleste af de omfattede bestemmelser i

---

³³⁷ Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020), s. 195.

³³⁸ FT 2020-21, tillæg A, L 15, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.3.

FOL § 4 a allerede hensyn, der kunne få betydning i afgørelser om samvær og forældremyndighed. Dette blev imidlertid ændret i forbindelse med tilføjelsen af forbrydelser mod staten, eftersom disse hensyn ikke tidligere blev inddraget i vurderingen i relation til samvær og forældremyndighed. Dog var der allerede forinden FOL § 4 a, en opmærksomhed på, at børn skulle beskyttes mod radikaliserings og ekstremisme. Indsættelsen af terrorbestemmelserne i FOL § 4 a var derfor ikke et nyt hensyn, men alene en styrkelse af denne beskyttelse mod børn. Derfor kan der på den anden side argumenteres for, at idet hensynet allerede var tilstede før FOL § 4 a, taler dette imod, at retstilstanden har ændret sig yderligere med lovændringen i FOL § 4 a.

Dog må det alligevel fastslås, at tilføjelsen, har haft yderligere betydning for retstilstanden, eftersom de tilføjede bestemmelser om forbrydelser mod staten ikke tidligere spillede en selvstændig rolle i afgørelser om forældreansvar.

6. Barnets bedste

Det er interessant at kigge nærmere på, hvorvidt FOL § 4 a reelt er til barnets bedste. ”Barnets bedste” er et generelt hensyn i forældreansvarsloven.^{339,340}

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgår det, at:

“Ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal der tages hensyn til hovedprincipperne i forældreansvarsloven om, at et barn har ret til to forældre (...) Forældreansvarsloven bygger (...) på en formodning om, at det er bedst for barnet at have kontakt med begge sine forældre.”³⁴¹

Lovgiver påpeger her, at det er et hovedprincip i forældreansvarsloven, at et barn har ret til to forældre. Når en afgørelse om forældreansvar skal træffes, skal dette ske ud fra hensynet til barnets bedste. Dermed skal det i vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, inddrages, at et barn har ret til at have kontakt til begge sine forældre. Yderligere fremgår det af ovenstående citat, at der i loven er en *formodning* for, at det er til barnets bedste at have kontakt til begge sine forældre. Dog skal

---

³³⁹ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

³⁴⁰ Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 1.

³⁴¹ FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.

opmærksomheden henledes på, at dette alene er en formodning, og at der i den enkelte sag, skal foretages en konkret og individuel vurdering af ”barnets bedste”.³⁴²

Udgangspunktet stemmer imidlertid ikke overens med formodningen i FOL § 4 a, hvor det formodes, at det ikke er til barnets bedste at have kontakt til en kriminel forælder. Det kan undre, at lovgiver har ændret udgangspunktet om, at det er til barnets bedste at have kontakt med begge sine forældre, når det omhandler afgørelser efter FOL § 4 a. Dette må formentlig skyldes, at lovgiver har en formodning om, at det ikke er til barnets bedste at have kontakt til en kriminel forælder. Allerede forinden FOL § 4 a, skulle afgørelser vedrørende forældreansvar, hvor den ene forælder havde begået en kriminel handling, afgøres ud fra hensynet til barnets bedste. Alligevel har lovgiver fundet det nødvendigt at indskrive ”barnets bedste” i FOL § 4 a.

6.1. Retspolitiske betragtninger

Idet der i FOL § 4 a er indsat en formodning om, hvad lovgiver finder må være til barnets bedste, indikerer det, at lovgiver ikke mener, at alle afgørelser før FOL § 4 a er blevet truffet ud fra hensynet til barnets bedste.

Det kan diskuteres, hvorvidt FOL § 4 a reelt er til barnets bedste. Ét af hovedprincipperne i FOL er netop, at et barn har ret til kontakt med begge sine forældre, og at det er til barnets bedste at have kontakt med sine forældre. Formodningen i FOL § 4 a strider imidlertid imod dette hovedprincip. Der er tale om en klar formodning om, at det ikke er til barnets bedste at have kontakt med en kriminel forælder. Samtidig har lovgiver gjort det klart, at undtagelsen i bestemmelsen alene skal anvendes restriktivt. Når lovgiver allerede forinden giver udtryk for, at det kun er, i meget få tilfælde, at det er bedst for barnet at have kontakt til begge sine forældre, foretages der så reelt en vurdering af, om det er til barnets bedste at have kontakt til sine forældre?

Dette skaber en bekymring for, om bestemmelsens udformning og bemærkningerne i lovforslaget medfører, at der vil være situationer, hvor det reelt er til barnets bedste at have kontakt med begge sine forældre, men hvor barnet ikke får det grundet undtagelsens snævre anvendelse. I forarbejderne gør lovgiver det klart, hvilke forhold som de mener *skal* og *kan* inddrages i vurderingen. Derudover kommer de med eksempler på, hvornår undtagelsen skal finde anvendelse. Dette skaber en form for

---

³⁴² FT 2018-19, tillæg A, L 137, de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.

guideline for domstolene, og viser hvordan lovgiver ønsker der skal dømmes. Desuden bliver forarbejderne nævnt i dommene, hvilket viser, at domstolene benytter sig af den retning lovgiver ønsker de skal i. Man kan spørge sig selv, om man ved FOL § 4 a fratager den myndighed, som er bemyndiget til at træffe afgørelse, deres adgang til at foretage en skønsmæssig vurdering af ”barnets bedste”.

Lovgivers hensigt med FOL § 4 a er netop at styrke hensynet til barnets bedste, men er det reelt det, som er sket ved at indsætte en så klar formodning, hvor det nærmest fremstår umuligt, at undtagelsen skal kunne finde anvendelse? Det kan være svært at se, hvordan hensynet til det enkelte barn kommer mere til udtryk her end ved den tidligere regulering, hvor kriminaliteten også kunne være relevant for sagens udfald. Hensynet til barnets bedste spillede imidlertid også en central rolle før FOL § 4 a.

På baggrund af vores analyse er vi af den overbevisning, at lovgiver har haft til hensigt, at undtagelsen udelukkende skal anvendes i særlige tilfælde. Dermed mener vi, at det nemt kan skabe en illusion af, at det vil være til alle børns bedste, at de ikke har kontakt med en kriminel forælder. På den måde er det svært ikke at sætte et lighedstegn mellem den kriminelle handling og forælders omsorgsevne, hvilket vi imidlertid finder uhensigtsmæssigt. Der er ingen tvivl om, at det ikke er til alle børns bedste at have kontakt med en kriminel forælder, men samtidig vil der også kunne forekomme tilfælde, hvor det er til barnets bedste at have kontakt til den kriminelle forælder. Derfor kan vi være bekymret for, at den klare formodning og undtagelsens snævre anvendelse, medfører, at der ikke vil blive taget højde for de individuelle omstændigheder, som kan foreligge for det enkelte barn. Vi skal sikre, at ”barnets bedste” forbliver et skøn, og vi kan derfor være bekymret for, at vi med denne formodning risikerer at lave nogle alt for faste rammer for, hvad der er til barnets bedste uden at have det enkelte barn for øje.

”Barnets bedste” er, og skal blive ved med at være, et skøn, som skal foretages konkret og individuelt.

7. Konklusion

Det kan ud fra ovenstående undersøgelser konkluderes, at der med FOL § 4 a blev indført en formodningsregel om, at en forælder, der har begået visse former kriminalitet, ikke skal have forældreansvar. De inddragede straffelovsbestemmelser vedrører alle særlig grov, personfarlig kriminalitet. Desuden er det en betingelse for, at FOL § 4 a finder anvendelse, at forælderen er idømt ubetinget fængselsstraf eller dømt til anbringelse eller forvaring. Der er alene tale om en *formodning*, hvorfor en forælder

alligevel kan få forældreansvar, hvis dette vurderes bedst for barnet. Dermed er der en undtagelse til formodningen. I forarbejderne til FOL § 4 a, er der oplyst fire forskellige scenarier:

Hvis en moder i kulminationen på et voldeligt forhold slår sin samlever ihjel, og denne ikke er fader til hendes børn,

hvis en moder i affekt på baggrund af et voldeligt forhold udsætter faderen til hendes børn for vold, hvis en forælder har en ubetinget fængselsstraf efter STRFL § 245, men hændelsen kan anses som "mindre alvorlig" og

hvis begge forældre er omfattet af FOL § 4 a.

Dette er alle scenarier, hvor lovgiver mener, at undtagelsen vil kunne finde anvendelse. Idet der er at gøre med *eksempler* bemærkes det, at der ikke er tale om en udtømmende liste, hvorfor det kan konkluderes, at der udover de nævnte scenarier, kan opstå andre situationer, hvor undtagelsen også vil kunne finde anvendelse. Dog vurderes det på baggrund af fremstillingens undersøgelser, at undtagelsen har et smalt anvendelsesområde. Eftersom FOL § 4 a er en forholdsvis ny bestemmelse, og der ikke foreligger særlig meget retspraksis herom, er det på nuværende tidspunkt svært at sige, hvor stor betydning undtagelsen reelt vil få. Lovgiver understreger, at undtagelsen alene skal anvendes restriktivt, hvilket sammen med lovgivers fire scenarier, understreger, at undtagelsen alene er tænkt til at have et smalt anvendelsesområde.

Når der skal træffes en afgørelse efter FOL § 4 a, skal der foretages en konkret og dybdegående vurdering af, om det er til barnets bedste, at forælderen kan opnå forældreansvar. Dette kaldes for "helhedsvurderingen". Gennem fremstillingen er der udledt flere forhold, der enten *skal* eller *kan* indgå i "helhedsvurderingen". Dette er imidlertid ikke en udtømmende liste, hvorfor flere forhold kan være relevante at inddrage i den konkrete sag.

Det kan konkluderes, at flere af de nævnte forhold i forarbejderne, *skal* indgå i vurderingen.

Det første forhold, der *skal* indgå er, karakteren af og omstændighederne vedrørende forbrydelsen, herunder hvilken form for kriminalitet der er begået, samt hvor grov forbrydelsen har været. Dette ses inddraget i Roskilde-dommen,³⁴³ hvor domstolene netop lægger vægt på, at forbrydelsen, er af særlig grov karakter. Forholdet har formentlig den betydning, at jo grovere den kriminelle handling har været, desto mindre sandsynlighed er der, for at undtagelsen kan finde anvendelse.

---

³⁴³ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

Dernæst *skal* offeret for forælderen kriminelle handling indgå i ”helhedsvurderingen”. Her kan det konkluderes, at det har særlig betydning, hvis forbrydelsen er begået over for et familiemedlem til barnet. Dette begrundes i, at barnet i så fald, vil være i større risiko for selv at blive udsat for en kriminel handling eller blive vidne til en kriminel handling. Begge tilfælde ønskes undgået, eftersom det ikke kan anses for at være til barnets bedste. Forholdet inddrages blandt andet i Roskilde-dommen,³⁴⁴ hvor byretten tillægger det vægt, at forbrydelsen blandt andet er begået mod faderens datter. Det må anses for sandsynligt, at der er større sandsynlighed for, at undtagelsen kan finde anvendelse for en forælder, hvis offeret for den kriminelle handling er en person, som barnet ingen tilknytning har til.

Yderligere, *skal* det indgå i vurderingen, hvor lang tid der er forløbet siden forbrydelsen. Det betyder formentlig, at en kriminel handling, som er begået for nyligt, skal tillægges større vægt end en forbrydelse, der ligger en årrække tilbage. Forholdet ses inddraget i både Roskilde-dommen³⁴⁵ og i Frederiksberg-dommen.³⁴⁶ I Roskilde-dommen³⁴⁷ tillægger domstolene den vægt, at forbrydelsen er begået for relativt nyligt, mens domstolene i Frederiksberg-dommen³⁴⁸ tillægger det betydning, at forbrydelsen ikke ligger en længere årrække tilbage. Det er uklart, hvilken vægt forholdet skal have, men hvis en forbrydelse ligger en årrække tilbage, vil det formentlig tale for, at undtagelsen kan finde anvendelse.

Derudover *skal* barnets relation til forælderen og barnets interesse i at bevare kontakten inddrages i ”helhedsvurderingen”. Dermed har det betydning, hvor stor en tilknytning barnet har til forælderen. Det skal herigennem også inddrages, hvad barnets interesse er i, at forælderen får forældreansvar. Det betyder formentlig, at jo tættere relation og jo større interesse barnet har i, at forælderen opnår forældreansvar, jo mere vil dette tale for, at undtagelsen finder anvendelse. Forholdet ses inddraget i Roskilde-dommen³⁴⁹, hvor pigerne giver udtryk for, at de savner deres far, hvilket taler for en stærk relation. Dog opnår faderen alligevel ikke forældreansvar, hvilket viser, at selvom børnenes udtalelser

---

³⁴⁴ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

³⁴⁵ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

³⁴⁶ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen.

³⁴⁷ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

³⁴⁸ TFA2020.80, Frederiksberg-dommen.

³⁴⁹ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

taler for benyttelse af undtagelsen, er der alligevel andre hensyn, der i den konkrete sag, vægter tungere.

Slutteligt *skal* barnets synspunkter inddrages, i ”helhedsvurderingen”. Dette betyder, at barnet skal have mulighed for at blive hørt. Barnets alder og modenhed skal også her tages i betragtning. Dog kan barnets synspunkter ikke stå alene, da der kan forekomme situationer, hvor barnet ikke kan overskue de konsekvenser, det kan medføre, hvis forælderen opnår forældreansvar. I Roskilde-dommen³⁵⁰ var de to piger 13 og syv år, hvorfor de formentligt ikke har kunne overskue konsekvenserne af handlingen, deres alder og modenhed taget i betragtning. Det samme ses i Horsens-dommen³⁵¹, hvor børnene er 15 og 16 år, hvorfor deres alder alene ikke kan have været udslagsgivende. Det må konkluderes, at hvis barnets synspunkter viser, at barnet ønsker, at forælderen opnår forældreansvar, vil dette tale for, at undtagelsen finder anvendelse.

Det må konkluderes, at eftersom ovenstående forhold alle *skal* inddrages i vurderingen, er det forhold, som er væsentlige og kan have særlig betydning for forælders evne til at drage omsorg for sit barn. Dog er der tale om en ”helhedsvurdering”, hvorfor der kan være flere forhold, som kan tillægges vægt i den konkrete sag.

Desuden er der i forarbejderne oplyst forskellige forhold, som *kan* indgå i vurderingen, herunder forbrydelsens kontekst, aktualiteten af forbrydelsen samt den anden forælders accept af forbrydelsen. Dette er forhold, som kan inddrages, hvis dette vurderes relevant og væsentligt i den konkrete sag. Hvorfor en af ovenstående forhold i en konkret sag, kan få afgørende betydning.

Yderligere er der visse særlige omstændigheder, såsom at forælderen var *meget ung*, da han begik forbrydelsen, eller hvis det er *lang tid siden*, at forælderen blev løsladt. Disse omstændigheder kan få betydning for en sag, men kan ikke i sig selv medføre, at undtagelsen finder anvendelse. Forholdet må imidlertid tale for, at undtagelsen kan finde anvendelse.

---

³⁵⁰ TFA2021.453, Roskilde-dommen.

³⁵¹ TFA2020.193, Horsens-dommen.

I alle afgørelser efter FOL § 4 a skal familieretten som første instans foretage denne ”helhedsvurdering” for at kunne fastslå, hvad der er til barnets bedste. ”Helhedsvurderingen” er derfor afgørende for beslutningen om, hvorvidt forælderen kan få forældreansvar.

Afgørelser efter FOL, skulle forinden FOL § 4 a, ligeledes træffes ud fra en vurdering af, hvad der var til barnets bedste.³⁵² Tidligere var udgangspunktet, at en forælder fik forældreansvar, medmindre det i den konkrete sag ikke vurderedes til barnets bedste. Efter FOL § 4 a, har udgangspunktet imidlertid ændret sig. I dag er udgangspunktet, at en kriminel forælder ikke kan have forældreansvar, medmindre det vurderes bedst for barnet.

Det må konkluderes, at lovgiver med formodningen imod, at en kriminel forælder kan tildeles forældreansvar, sidestiller den kriminelle handling med, at forælderen ikke kan drage den fornødne omsorg for sit barn. FOL § 4 a har derfor gjort det sværere, for en kriminel forælder, at få tildelt forældreansvar og har ligeledes fået betydning for forælderen mulighed for senere hen at anmode om forældreansvar på ny.

Ud fra den analyserede praksis ville FOL § 4 a ikke i alle afgørelser have haft betydning, da vold og sædelighedsforbrydelser også før FOL § 4 a kunne have betydning for en sag vedrørende forældremyndighed og samvær. På baggrund af vores undersøgelser, må det alligevel konkluderes, at FOL § 4 a har haft en betydning for retstilstanden, hvorfor der ikke blot er tale om symbollovgivning. Dermed kan det slutteligt konkluderes, at på trods af, at flere af afgørelserne formentlig ville have fået samme udfald i dag, har FOL § 4 a alligevel haft en stor betydning for retstilstanden.

---

³⁵² Social- og Indenrigsministeriet (2020), Forældreansvarsloven § 4.

8. Litteraturliste

8.1. International lovgivning

Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989. *FN-konvention om Barnets Rettigheder* (Børnekonventionen).

8.2. Europæisk lovgivning

Den Europæiske Unions Tidende, 30. marts 2010. *Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder* (Charteret).

8.3. Dansk lovgivning

Justitsministeriet (2021). *Bekendtgørelse af straffeloven* (straffeloven). LBK nr. 1851 af 20/09/2021.

Social- og Indenrigsministeriet (2019). *Bekendtgørelse af lov om Familieretshuset* (familieretshusloven). LBK nr. 766 af 07/08/2019.

Social- og Indenrigsministeriet (2020). *Bekendtgørelse af forældreansvarsloven* (forældreansvarsloven). LBK nr. 1768 af 30/11/2020.

Social- og Indenrigsministeriet (2019). *Bekendtgørelse af forældreansvarsloven*. (forældreansvarsloven – historisk). LBK nr. 776 af 07/08/2019.

8.4. Bekendtgørelse

Justitsministeriet (2021). *Bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister*. BEK nr. 1860 af 23/09/2021.

8.5. Forarbejder til dansk lovgivning

FT 2006-07, tillæg A, L 133. *Forslag til forældreansvarslov*. Lovforslag som fremsat. Fremsat den 31. januar 2007.

FT 2011-12, tillæg A, L 157. *Forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven, retsplejeloven og lov om Det Centrale Personregister*. Lovforslag som fremsat. Fremsat den 13. april 2012.

FT 2015-16, tillæg A, L 76. *Forslag til Lov om ændring af forældreansvarsloven og lov om social service.* Lovforslag som fremsat. Fremsat den 9. december 2015.

FT 2015-16, tillæg C, L 76. *Forslag til Lov om ændring af forældreansvarsloven og lov om social service.* Lovforslag som vedtaget. Vedtaget den 11. februar 2016.

FT 2018-19, tillæg A, L 91. *Forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love.* Lovforslag som fremsat. Fremsat den 7. november 2018.

FT 2018-19, tillæg A, L 137. *Forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven.* Lovforslag som fremsat. Fremsat den 9. januar 2019.

FT 2018-19, tillæg C, L 137. *Forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven.* Lovforslag som vedtaget. Vedtaget den 28. februar 2019.

FT 2018-19, tillæg C, L 91. *Forslag til Lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love.* Lovforslag som vedtaget. Vedtaget den 20. december 2018.

FT 2020-21, tillæg A, L 15. *Forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven.* Lovforslag som fremsat. Fremsat den 7. oktober 2020.

8.6. Vejledninger til dansk lovgivning

Social- og Indenrigsministeriet (2007). *Vejledning om samvær* (samværsvejledning). VEJ nr. 9860 af 06/09/2007.

Social- og Indenrigsministeriet (2020). *Vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær* (forældreansvarsvejledningen). VEJ nr. 10064 af 20/12/2020.

8.7. Betænkninger

Bet. 1546. *Betænkning om inkorporering mv. inden for menneskeretsområdet.*

8.8. Retspraksis

TFA2010.303. Vestre Landsrets dom 9. december 2009.

TFA2012.111. Familiestyrelsens afgørelse 2. februar 2011.

TFA2011.435. Østre Landsrets dom 10. maj 2011.

TFA 2012.114. Familiestyrelsens afgørelse 27. juni 2012.

TFA2020.80, *Frederiksberg-dommen*. Østre Landsrets dom 17. december 2019.

TFA2020.193, *Horsens-dommen*. Vestre Landsrets dom 10. marts 2020.

TFA2021.453, *Roskilde-dommen*. Østre Landsrets dom 5. maj 2021.

8.9. Litteratur

Adolphsen, C. (2021). *Forældreansvarsloven med kommentarer* (1. udg., 1. opl.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Bønsing, S. (2018). *Almindelig Forvaltningsret* (4. udg., 1. opl.). Djøf Forlag.

Børnerådet. *Børnekonventionen i Danmark* (1. udg., 1. opl.).

Christensen, S. K. (2020). *Forældreansvarsloven med kommentarer* (3. udg., 1. opl.). Karnov Group.

Hansen, L. L. & Werlauff, E. (2016). *Den juridiske metode – en introduktion*. (2. udg., 1. opl.) Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Harhoff, F., Barten, U., Buhl, K., Ø., Daniel, B., T., Feldtmann, B., Schamburg-Müller, S. (2017). *Folkeret* (1. udg., 1. opl.). Hans Reitzels Forlag.

Mikkelsen, J., K. & Holst, N., S. ”Kommentarer til Lovbekendtgørelse 2021-09-20 nr. 1851 Straffeloven, Karnovs Lovsamling, 2022. Karnov Group A/S.

Munk-Hansen, C. (2017). *Den juridiske løsning – Introduktion til den juridiske metode* (1. udg., 1. opl.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Munk-Hansen, C. (2018). *Retsvidenskabsteori* (2. udg., 1. opl.). Djøf Forlag.

Rytter, J. E. (2021). *Individets grundlæggende rettigheder* (4. udg., 1. opl.). Karnov Group.

Schultz, T., Hartoft, H., Klausen, J. & Mørk, A. (2021). *Socialret Børn og unge* (2. udg., 1. opl.). Djøf Forlag.

Tvarnø, C. D. & Nielsen, R. (2021). *Retskilder og retsteorier* (6. udg., 1. opl.). Djøf Forlag.

Waaben, K. (2016). *Strafferettens specielle del* (6. udg., 1. opl.). Karnov Group.

8.10. Artikler

Adolphsen, C., Holst, N. S & Vedstad-Hansen, J. (2020). Betydningen af forældres kriminalitet for vurderingen af forældreegnethed. *U.2020B.191*.

8.11. Internetkilder

Danmarks Statistik. *Skilsmisser*. – Besøgt den 15.05.2022.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/borgere/husstande-familier-og-boern/skilsmisser>

Jensen, J. N. (2010). Dansk sprognævn. *Symbollovgivning*. – Besøgt den 14.05.2022.

<https://dsn.dk/ordbog/noid/symbollovgivning/>

Ordoptælling

Statistik:

	Sider	75
	Ord	24.300
Tegn (uden mellemrum)		131.093
Tegn (med mellemrum)		155.428
	Afsnit	401
	Linjer	2.021

Medtag fodnoter og slutnoter

Luk